

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

På seglats i själens djup - en studie av droginducerade mystiska tillstånd och erfarenheter

Voyage in the Depths of the Soul
- a study of drug induced mystical states and experiences

Robert Wedin

Termin: HT-12
Kurs: RKT 140, examensarbete i
Religionsvetenskap, 15 hp
Nivå: Kandidat
Handledare: Daniel Andersson

Abstract

The use of hallucinogenic plants has throughout human history been used for religious purposes, in order to induce mystical states of mind, often interpreted as meeting with gods and spirits. In recent years, this practice has been taken up by people interested in the exploration of their psyche and spiritual side. This group of people, referred to as “psychonauts”, communicate with each other through internet based forum, where they share their experiences in so called “trip reports”. The aim of this study was to see what role psychedelic drugs can play when used in a spiritual/religious context, and whether these sorts of mystical states of mind could tell us about more traditional mystical experiences. Eleven trip reports from the Swedish psychonaut forum 'Magiska Molekyler' were analysed to see how the psychedelic mystical experience was described, what central themes were present, and in what way it correlated with definitions of traditional mystical experiences. Seven central themes were found; ego and death of the ego, a feeling of unity of both inner and outer kind, fractal hallucinations, passivity and acceptance, relativization, a distorted sense of space, time and the ability to associate, and finally a therapeutic effect. Of these themes, five were found to be collateral to the first theme, death of the ego, while the last theme, the therapeutic effect was found to be a consequence of the aftermath of the same theme. The nature of the psychedelic trips were found to correlate pretty well with definitions of traditional mystical experiences. The differences found are likely due to the fact that drug induced effects are active under a prolonged time, that they occur without regard to the psychonaut's state of mind, which is not the case with the traditional mystic, and that the psychonaut writes to an audience presumed to already be familiar with the mystical experience. Due to the hermeneutic nature of the analysis, it is certainly possible to find other present themes if the reports were to be read in another way.

Keywords: Magiska Molekyler, trip reports, mystical experiences, psychedelic drugs, entheogens, common core-thesis

Innehåll

Innehåll.....	1
1 Inledning.....	3
1.1 Religiös användning av psykoaktiva droger – en historisk översikt.....	3
1.2 Tillbaka till nutiden – psykedeliska droger på internet.....	6
1.3 Syfte och frågeställning.....	8
2 Metod och teoretiskt ramverk.....	8
2.1 Common-core-tesen.....	9
2.2 Svårigheter och möjligheter med tolkningen av texterna.....	11
2.3 Material.....	12
2.4 Magiska Molekyler	13
2.5 Diskussion kring eventuella problem med materialet.....	14
3 Tidigare forskning.....	16
3.1 Om mysticism.....	16
3.2 Om psykedeliska droger.....	16
3.3 Om mysticism och psykedeliska droger.....	17
4 Klargörande av centrala begrepp.....	18
4.1 Det mystiska - att definiera något odefinierbart.....	18
4.2 Hallucinogener, psykedelier och enteogener.....	21
5 Resultat.....	23
5.1 Centrala teman för psykonauter.....	23
5.1.1 Ego och egodöd.....	23
5.1.2 Känsla av enhet.....	25
5.1.3 Fraktala hallucinationer.....	27
5.1.4 Passivitet och acceptens – i enteogenens våld.....	28
5.1.5 Relativisering.....	30
5.1.6 Förvrängning av associationsförmåga och spatial/temporal uppfattning.....	32
5.1.7 Den terapeutiska effekten.....	34
5.2 Analys.....	35
5.2.1 Tripprapportens struktur.....	35
5.2.2 Den mystiska erfarenheten och uppluckringen av egot.....	36
5.2.3 Den terapeutiska återuppbyggnaden av egot.....	43

5.2.4 Det utsägbara – var tog det vägen?.....	43
5.2.5 Skillnader och likheter med traditionella mystiska tillstånd.....	45
6 Sammanfattande diskussion.....	47
6.1 Förslag på vidare forskning.....	49
7 Litteraturlista.....	51

1 Inledning

Denna uppsats ämnar undersöka nyttjandet av psykedeliska droger i syfte att uppnå religiösa, mystiska tillstånd, i en mycket speciell, nutida kontext. Jag talar här om förekomsten av diskussionsforum på internet inriktade på just denna aktivitet. Dyliga forum, som finns i såväl svenska som internationella versioner, är mötesplatser för personer med ett intresse för att uppnå förändrade medvetandetillstånd genom psykedeliska droger, i såväl religiöst som ickereligiöst syfte, och erbjuder information och interaktion om allt mellan himmel och jord som kan tänkas ha anknytning till dessa. Den information som finns samlad på dessa virtuella platser är ofta både bred och detaljerad (Davey et al 2012: 391).

Jag kommer att fokusera på en viss aktivitet som förekommer bland användarna av dessa forum, nämligen att skriva och ladda upp redogörelser för vad de upplever när de tagit en drog, så kallade ”triprapporter”, och vad dessa kan säga om vilken roll psykedeliska droger kan spela i religiösa och andliga sammanhang.

1.1 Religiös användning av psykoaktiva droger – en historisk översikt

Enteogener, eller psykoaktiva droger, har sen urminnes tider haft en betydande roll i människors religionsutövande på skilda platser på jorden. Mykologen Gordon Wasson gick så långt som att hävda att ursprunget till hela den mänskliga religiositeten är sprungen ur bruket av en eller annan psykedelisk växt (Wasson et al 1986: 78). Detta är förvisso inget som slutgiltigt kan beläggas empiriskt, men utan att fullt ut köpa Wassons tes så talar det ritualiserade bruket av dyliga växter sitt tydliga språk. Peyote-sakramentet i Native American Church, samiska nåjders nyttjande av röd flugsvamp, och indoariernas mytomspunna dryck soma är exempel på hur en stark religiös symbolik har knutits till växter med medvetandevalterande egenskaper. Religiöst orienterade avbildningar av vad som kan tänkas föreställa psykotropa växter förekommer på vitt skilda håll i världen. Kaplan (1975) noterar att motiv på rakknivar från skandinavisk bronsålder, daterade till att härstamma från någon gång mellan 1100 f.v.t – 700 f.v.t, skulle kunna vara svampar, stående på skepp. Han identifierar svampen som *amanita muscaria*, röd flugsvamp, genom att dra paralleller till berättelser om samiska nåjders rituella bruk av denna. Svampens placering på ett skepp skulle kunna symbolisera dess funktion som färdmedel till en esoterisk värld bebodd av andeväsen; kort sagt ett uttryck för shamanism.

I norra Spanien har man funnit grottmålningar som avbildar människor tillsammans med tjurar och något som kan föreställa svampar (Akers et al 2011: 122). Avbildningarna uppskattas ha tillkommit mellan 6000 f.v.t – 4000 f.v.t (Akers et al 2011: 124). Svampen

identifieras som *psilocybe hispanica*, en hallucinogen svamp som förekommer i området. *Psilocybe hispanica* är en så kallad koprofil svamp; den växer i gödsel som efterlämnats av boskap. Akers menar att tjuren kommit att förknippas med svampen, som ju växer i dess avföring, och tillsammans har symboliserat shamanistiska, rituella transtillstånd (Akers et al 2011: 126).

Ett tredje och sista exempel härstammar från någon gång mellan 7000 f.v.t – 5000 f.v.t och är beläget i Tassili, en plats i det som nu är Sahara-öknen (Samoniri 1992, ej paginerad). Dessa grottmålningar, så kallade "round-heads", avbildar rituellt klädda figurer vilka alla håller svampliknande objekt i sina händer. Underliga mönster omgärdar "svamparna". Samorini tolkar dessa mönster som en ickemateriell substans som går mellan svampen och figureernas huvuden. " *It would seem that these lines[...] represent the effect that the mushroom has on the human mind.*" Även han lägger märke till ett samband mellan motiv av svamp och avföring från djur. Samorini går steget längre än Akers et al, och länkar samman svampkulten med den senare deifieringen av nötkreaturen, såsom är fallet hos hinduer än i vår tid. Av någon anledning drar han inga paralleller till Mesopotamiens tjurkult, vilka ligger betydligt närmare Tassili-målningarna både tidsligt och geografiskt. Målningarna stammar från en tid då Sahara var en bördig plats, och öknens senare utbredning har för alltid suddat ut spåren efter den flora som växte på platsen under den tiden. Att bekräfta förekomsten av koprofila, hallucinogena svampar går därmed inte med säkerhet göra. Hur spekulativ den än må vara, är det ändå en mycket spännande tes.

Slutsatserna som dragits om alla dessa exempel är naturligtvis tentativa; med endast ett fåtal exemplar att studera, helt utan någon sammanhörande text, går det inte att göra annat än att spekulera. Fynden antyder dock fortfarande att psykotropa växter, i de här fallen olika former av svamp, kan ha haft en central roll i shamanistiska riter.

Bruket av enteogener i traditionella samhällen kan delas upp i två kategorier; shamanska ritualer respektive folkliga, synkretiska ceremonier. I båda fallen används dock enteogener för att uppnå trance-artade tillstånd. Shamanska ritualer syftar till att antingen bota sjukdomar eller att tillskansa sig dolda kunskaper (till exempel kunskaper om orsaken till en sjukdom, vilket innebär att typerna inte kan betraktas som helt åtskilda). Dessa ritualer utförs i små grupper, där shamanen agerar ledare. Shamanen är i dessa fall en specialist både vad gäller själva enteogenerna och de tillstånd denna framkallar, och de riter som är knutna till bruket av den. Ofta behöver shamanen genomgå år av träning och initieringsriter innan hen själv får hålla ceremonier. Oavsett syftet med riten av medicinsk eller divinatorisk karaktär, förtär

shamanen och dennes patient tillsammans enteogenen. Därmed ger de sig båda tillsammans av till andarnas värld, där shamanen kommer få kunskap om sjukdomens karaktär genom rådfrågning av de entiteter som befolkar denna värld. Både andevärlden i sig och de andar, spöken eller féer som bebor den anses vara lika verkliga som den värld vi människor lever i. Ofta ackompanjeras denna resa av att shamanen till exempel sjunger eller trummar. Även denna uppgift är helt reserverad åt shamanen, och genom sin sång kan hen forma och styra den andliga resans karaktär och riktning (Metzner 1998: 337).

Folkliga synkretiska ceremonier skiljer sig från de shamanska ritualerna i att där de senare sällan består av mer än ett dussin individer innefattar de tidigare en betydligt större samling människor, kanske en hel by. Istället för att ta hänsyn till helande av individer, ligger fokus istället på ett kollektivt dyrkande av en gudom. Enteogenen tas i kombination med dans och sång, och ceremonins ledare tenderar att ha rollen av präst snarare än shaman (Metzner 1998: 338).

När spanjorerna anlände till den nya världen mötte de kulturer där bruket av bland annat en kaktus som på latin kom att kallas *Lophophora williamsii*, men förmodligen är mer känd under sitt indianska namn *peyote*, var väl etablerat i religionsutövandet (Schultes et al 1998: 144). Tidiga missionärer skrev om en mystisk växt och den dryck som bryggdes av den, och de fasansfulla, ogudaktiga visioner den som drack den upplevde. En redogörelse beskriver hur medlemmar av Cora-stammen en efter en förtär en ”djävulsk rot”, för att sedan sluta upp i en ring och i trans dansa och sjunga natten igenom (Schultes et al 1998: 146). Spanjorerna fastslog att peyote-ritualer var hedniska, och syftade till att ställa sig i kontakt med djävulen och onda andar. Man gjorde därför sitt bästa för att utrota denna tradition, och peyote-kulten fortlevde därför under flera århundraden undagömd (Schultes et al 1998: 144).

Kulten trädde fram i ljuset igen i och med bildandet av Native American Church; en organisation som försökt att rättfärdiga det traditionella bruket av peyote genom att åberopa religionsfrihet. Detta har lett till att peyote blivit klassat som ett officiellt sakrament i Native American Church, och är sedan 1995 lagligt att brukas av dess medlemmar (Schultes et al 1998: 155).

Från att ha varit en verksamhet som främst berört minoritetsfolk och enstaka andliga sökare, ökade intresset för enteogena droger och de upplevelser de kan ge stadigt under första halvan av 1900-talet. Detta intresse nådde sin kulmen under 1960-talet, i och med counter culture-rörelsens framfart, framför allt i USA. Att tala om detta fenomen som *en* rörelse är måhända

något missvisande. "Counter culture" är snarare ett paraplybegrepp som åsyftar såväl medborgarrätts- och jämställdhetsrörelserna, fredsrörelsen som protesterade mot Vietnamkriget, den tidiga miljörelsen och den sexuella revolutionen; i korthet en bredare trend som motsatte sig de etablerade maktstrukturerna. Det explosionsartade intresset för psykedeliska droger, the "*the psychedelic revolution*" var även det en viktig komponent i denna motkultur (Wesson 2011: 155). Drogerna sågs som ett sätt att vidga sitt sinne, att gå utanför medvetandets ramar som satts upp av samhälle och etablisseman. De psykedeliska drogerna populariserades efter att de helhjärtat omfamnats av tidens popartister; Jimi Hendrix sjöng om dem i låtar som *Purple Haze* och *Spanish Castle Magic*, och The Beatles låtar *Lucy in the Sky with Diamonds* och *Yellow Submarine* brukar anses handla om just LSD.

Den psykedeliska revolutionens stora ikon kan förmodligen sägas vara Timothy Leary. Leary började som en vanlig psykologiforskare vid Harvard University, som började studera psykedeliska drogers påverkan på det mänskliga psyket. Learys vision var att göra sig av med den hierarkiska uppdelningen mellan forskare och försöksperson, läkare och patient, och han tog därför alltid själv drogen tillsammans med de personer han undersökte. Han har påstått att han i och med sin forskning administrerat psykedeliska droger till över 4000 personer (Leary 1968: 289), vilket i sig kan ses som en bedrift då hans studier inleddes 1961, och han blev avskedad från Harvard redan 1963. Sex år efter sin introduktion till psykedeliska droger sade han sig själv ha genomgått 311 trippar; i snitt en i veckan (Leary 1968; 41). Leary utvecklade så småningom ett sorts Jesuskomplex, och sade sig ha fått ett profetiskt kall att frälsa världen med psykedeliska droger. På grund av sin excentriska personlighet och tvivelaktiga sätt att förhålla sig till droger är Learys forskning något illa ansedd idag, men hans idéer har ännu ett stort genomslag bland personer som faktiskt använder sig av psykedelia, mycket på grund av de böcker inriktade till allmänheten Leary gav ut. Med sitt ivriga propagerande för psykedeliska droger och dessutom tillhandahavande av dessa till en stor skara människor har Timothy Leary garanterat bidragit till att talesättet "*if you remember the sixties, you probably weren't there*" (Wesson 2011: 153) har myntats.

1.2 Tillbaka till nutiden – psykedeliska droger på internet

I och med att internet fått ett allt starkare grepp om vårt sätt att leva och vara i världen, har det även skapats ett rum där människor med intresse för dessa sorters droger kan mötas och interagera med varandra, något som tidigare varit svårt i och med att de flesta psykedeliska är narkotikaklassade i stora delar av världen. Ett sätt detta interagerande tar sig uttryck är i så kallade "trippreporter", alltså redogörelser över de upplevelser, trippar, som brukarna får.

Dessa tripprapporter publiceras på diskussionsforum med psykedelia-tema, och kan läsas och kommenteras av andra användare.

Jag anser att dessa personer, som ägnar sig både åt att bruka psykedeliska droger och dela med sig av dessa upplevelser, utgör en form av underground-subkultur. Bortsett från att nämnda internetplatser innehåller information och diskussioner om psykoaktiva substanser, går det även att finna avdelningar som behandlar till exempel musik, konst, litteratur, filosofi och religion (i synnerhet andliga tekniker, exempelvis meditation eller trumresor). Det gemensamma temat bland dessa kulturella uttryck verkar ligga just i förändrade medvetandetillstånd och utforskandet av dessa. Móró et al beskriver det som ett sökande efter "*autognosis*" (2011: 190), ordagrant "*självkunskap*", men med en mystik twist, eller som Arthur Koestler mera cyniskt uttrycker det; "*instant mysticism*" (Leary 1968: 152). Att tydligt definiera denna subkultur är minst sagt problematiskt. Kommuniteten är till sin struktur väldigt löst sammansatt. Det främsta sättet att interagera med varandra är som sagt över internet, med ännu större vikt lagd vid anonymitet än vad som vanligtvis råder i dylika sammanhang; till syvende och sist är det något illegalt man samlas kring. Det verkar även finnas ett motstånd från medlemmarna själva att definiera sig som grupp. En snabb, ovetenskapligt ställd fråga på webbplatsen Magiska Molekyler om vad de själva vill kalla sig, mynnade ut i en diskussion om det unika i individen, och det allmänt felaktiga med att kategorisera människor. Att dylika sällskap består av personer som starkt betonar individualitet är föga förvånande, då en förutsättning att kunna tillhöra ett är att frånga en samhällelig norm och bryta mot en lag. Till sist finns det relativt lite forskning utförd om den. Jag väljer dock att, i enlighet med till exempel Móró et al och Davey et al (2011 resp 2012), benämna medlemmarna av denna subkultur "*psykonauter*", fritt översatt "*själafarare*".

Huruvida den här typen av bruk av psykedeliska droger kan sägas vara av religiös natur kan vara värd att ställa, innan vi tillåter oss dyka djupare i ämnet. Är det inte möjligt att en person tar dylika droger, men inte tolkar dess effekter på ett religiöst sätt? Om en mystik erfarenhet inte ges ett religiöst ramverk, är den då värd att behandla i en religionsvetenskaplig uppsats? Frågan är svår att besvara, inte minst därför att en tillfredsställande definition av religion inte verkar stå att finna; vi hamnar antingen i någon essentiell eller instrumentalistisk definition, där den förstnämnda typen inte förmår täcka den spännvidd av vitt skilda praktiker som knyts till religion, och där den sistnämnda inte lyckas fånga det djup och allvar människor förlägger i sin religiositet.

Hur vi än ser på psykonauterna, är det dock tydligt att de inte är sprungna ur någon specifik, traditionell religion. De kan förvisso hämta auktoritet från diverse traditioner, men aldrig endast en. Tvärt om kan samma psykonaut använda sig av både peyote och psilocybinsvamp, såväl LSD som ayahuasca, något som knappast varit fallet vid traditionellt bruk hos ”ursprungsfolk”. Traditionella shamaner har specialiserat sig på *en* växt, en begränsning psykonauterna inte vill känna av. Likaså händer det att de talar om sig själva som ”shamaner”, men då utan att ta hänsyn till någon traditionell form av rituell praxis; snarare gör de en omtolkning av shaman-begreppet, som kommer att syfta till att i allmänhet använda sig av hallucinogena växter för att ta utforska sitt inre. Då de på detta sätt själva väljer vilka delar av gamla religiösa traditioner de vill knyta an till, och vilka de vill bortse från, väljer jag att se det psykonauterna ägnar sig åt som en form av nyandlighet, eller en något udda undergrupp till New Age om man så vill. Sättet de väljer de delar som passar de själva personligen stämmer väl överens med hur nyandligheten sägs utgöra ett sorts ”smörgåsbord”. New Age har dessutom, i likhet med psykonauterna, sitt ursprung i 60-talets counter culture-rörelse. Att behandla psykonauter som ett nyandligt fenomen innebär att deras bruk av psykedeliska droger kan anses vara ett uttryck för religion eller andlighet även om enskilda brukare inte uppger ha religiösa eller andliga intentioner, på samma sätt som yoga eller mindfulness kan ses som uttryck för det samma utan att den som utövar dem behöver se aktiviteten som något annat stressreducering.

1.3 Syfte och frågeställning

Mitt syfte är att undersöka vad enteogena droger kan bidra med när de brukas i ett religiöst eller andligt syfte. Jag hoppas att en analys av det droginducerade mystiska tillståndet kan komplettera den förståelse som finns för mystiska erfarenheter generellt. Frågeställningen är tredelad och lyder sålunda ”*Hur skildras mystiska upplevelser och erfarenheter på internetforumet Magiska Molekyler? Vilka teman är centrala för elva svenska psykonauters bruk av enteogena droger? Vilka likheter och skillnader uppvisar dessa teman med de som återfinns inom mer traditionella former av mysticism?*”

2 Metod och teoretiskt ramverk

Jag kommer att utföra en djupläsning av texter som redogör för olika personers upplevelser av psykedeliska droger. På denna läsning kommer jag lägga analyser av strukturell och, då det som sagt handlar om ett flertal texter, komparativ art. I min analys kommer jag försöka finna

centrala teman i brukarnas beskrivningar, genom att till exempel titta på vilket sorts språk och vilka metaforer som används.

2.1 Common-core-tesen

Min förståelse för mysticism utgår från Walter Staces tes om att alla mystiska upplevelser är av samma art och har en gemensam kärna, den så kallade common core-tesen.

Inom alla de stora religionerna, och sannolikt även inom många andra, finns långt gående traditioner av mysticism. Inte sällan säger sig mystiker världen över att de talar om samma sak (Stace 1960: 33), men trots det skiljer sig deras beskrivningar ofta från varandra, ibland på ett radikalt sätt. Theresa av Avilas berättelser om extatisk hänryckning och förening med Gud ter sig vid första anblick som något helt annat än theravada-buddhistens sombra insikt i att ingenting alls existerar egentligen. Kristna mystiker understryker ofta att de i sina möten med Gud alltid bibehållit sin individualitet, medan man inom hinduiska traditioner kan finna beskrivningar för hur någon smält samman med och helt uppgått i brahman. På vilket sätt går det då att säga att dessa personer alla beskriver samma sak?

Stace menar att alla redogörelser för mystiska erfarenheter uppvisar tydliga strukturella likheter i sin tematik. Detta tyder på att alla dessa erfarenheter ursprungligen varit av samma art, men då de så vida överstiger alla mänskliga kategorier läggs oundvikligt en tolkning över dem när mystikern i efter försöker begripa vad hen varit med om. En tolkning är *"anything which the conceptual intellect adds to the experience for the purpose of understanding it, whether what is added is only classificatory concepts, or a logical inference, or an explanatory hypothesis"* (Stace 1960: 37) och är av nödvändighet kulturbunden. Med andra ord kan den kristna mystikern inte beskriva en total sammansmältning med Gud då dennes teogiska sammanhang understryker Guds åtskildhet, och den buddhistiska mystikern beskriver en intighet därför att hens lära förespråkar intighet.

Av detta följer att alla redogörelser av mystiska tillstånd bör kunna studeras på lika villkor. Om en beskrivning är av mystik karaktär torde det inte spela någon roll ifall dess författare är en ärbar munk i ett kloster som spenderar dagarna försjunken i bön, eller en arbetslös ung man i Alingsås som äter svamp om helgerna. Deras redogörelser bör beskriva samma sak, men i annorlunda kulturella koder.

Vid sidan av kulturellt betingade skillnader, urskiljer Stace två typer av mystiska upplevelser; den *introverta*, och den *extroverta* (Stace 1960: 53). Den inåtvända, *introverta*, erfarenheten är objektlös, och frikopplad från sinnliga stimuli. Den beskrivs som ett utslocknande eller sammansmältande med *"the Unity"*, där allt är ett och inga gränser existerar. I utåtriktade,

extroverta, erfarenheten bibehålls gränsen mellan jaget, världen och det gudomliga. En stark känsla av samhörighet rapporteras förvisso, men individualiteten upprätthålls. Denna erfarenhet beskrivs som mer sinnligt orienterad, och hänger ihop med starka känslor och visioner. I slutändan uppfattas ändå båda vara en skymt av samma mål.

The essential difference between them is that the extrovertive experience looks outward through the senses, while the introvertive looks inward into the mind. Both culminate in the perception of an ultimate Unity[...] with which the perceiver realizes his own union or even identity. (Stace 1960: 61)

Stace väljer att se den extroverta mystiska upplevelsen som en lägre stående, ofullständig variant av den introverta (Stace 1960: 49). Så långt är jag beredd att hålla med honom, av anledningar jag senare ämnar visa. Han menar dock också att den extroverta upplevelsen är underställd den introverta rent moraliskt; detta uttrycks bland annat i passager som *"They occur among the more emotional and hysterical mystics and not among those of the more calm, serene, and intellectual types."* (Stace 1960: 52). En extrovert upplevelse är med andra ord känslomässigt styrd, oreflekterad och uppstår spontant. En introvert upplevelse drabbar den lugna, värdiga och framför allt intellektuellt orienterade mystikern som har förmåga till abstrakt resonering om sina upplevelser, och är dessutom kultiverad genom mystiska tekniker. Bortsett från att jag inte håller med om förminskandet av det mystikas känslomässiga del, och förhållandet av dess intellektuella, finns det skäl för att se denna polarisering mellan känsla och tanke som i grunden felaktig, något jag också hoppas kunna visa senare.

Jag har valt att utgå ifrån common core-tesen då jag anser att dess förståelse för det mystiska utgör en god grund att stå på när det kommer till att analysera dessa sorters erfarenheter. Det kan även sägas finnas viss empirisk evidens för den (se till exempel Hood et al 2001). Det bör dock nämnas att det även finns en konstruktivistisk skola i förståelsen av mysticism. Den främsta företrädaren för denna strömning torde vara Steven Katz, och i korthet kan den sägas mena att mystiska tillstånd helt och hållet konstrueras av mystikerns religio-kulturella kontext och den språkliga apparat denne har tillgång till, och att olika mystiska traditioner i grunden är väsensskilda, utan att dela någon gemensam kärna.

2.2 Svårigheter och möjligheter med tolkningen av texterna

Att analysera textliga redogörelser för den här typen av upplevelser är belagt med vissa problem. Mystiska tillstånd är till sin karaktär extremt orienterade till nuet. Skrivande är å sin sida en konserverande verksamhet, och därmed av nödvändighet inriktad mot en framtid för det konserverade att finnas bevarat i. Att vara i stunden, se och uppleva det som är i just det ögonblick det är, ter sig därav diametralt motsatt till att klä något i text. Textmässig representation kräver en given struktur, att kunna förhålla sig till en tänkt mottagare av texten och anpassa sig till hur man vill att någon *skall kunna* uppfatta det som skrivs. Kort sagt omöjliggör den mystiska upplevelsens karaktär för psykonauten att på ett begripligt sätt skriva ner den i stunden. Anteckningar som försökts föras under trippens gång blir fragmentariska, saknar struktur och förmår generellt att utsäga mycket litet om de inre tillstånd de försöker beskriva.

Därför är alla tripprapporter jag använt mig av skrivna i efterhand, ibland år eller decennier efter att den aktuella trippen ägt rum. Som jag förklarat ovan förmedlas den mystiska upplevelsen aldrig ren; den innehåller alltid ett element av tolkning. Därför blir tripprapporten så att säga blott ett minne av ett minne. Av denna anledning är det mycket svårt att säga vad som faktiskt är en beskrivning av det som upplevdes just där och då, och vad som är efterkonstruktioner, förvanskade minnen och kanske till och med försök till litterär försköning.

Jag är dock inte säker på att detta behöver innebära ett så stort problem som det kan verka. Tiden som förflutit mellan upplevelse och nedtecknande behöver egentligen inte alls försvåra vår tolkning; i vissa fall skulle detta rent av kunna verka till vår fördel.

Freud skriver i *Drömtydning* (en verksamhet som kanske alls inte ligger så långt ifrån den jag ägnat mig åt i denna uppsats) att det i svåruttolkade drömmar just är de bitar som beskrivs annorlunda varje gång de återberättas, som är nyckeln till att förstå drömmen (Freud 1900: 143). Det är just dessa delar som är intressanta, då det är de som inte på ett entydigt sätt förmås begreppsläggas; då de undgår varje försök till definition kläs de om och kläs om i nya ord vilka alla fångar olika delar av helheten. Tiden som förflutit från upplevelse till nedskrivning innebär då inte en sämre tolkning utan blott en annorlunda tolkning. Om vi överför detta från individens olika återgivelser av en och samma dröm till en mängd människors återgivning av ett och samma sorts tillstånd, ger det att även om berättelse må vara bristfällig, kan en samling berättelser hjälpas åt att så att säga tolka varandra; den ena förstås utifrån ljuset av de andra. Notera att jag inte ämnar att göra någon psykoanalytiskt inspirerad

tolkning; Freuds exempel tjänar här endast till att illustrera ett visst förhållningssätt till det abstrakta och absurda, snarare än någon sorts metod att utgå ifrån.

Stace anser att en hög grad av abstraktion gör en beskrivning bättre och mer sanningslik. Han menar att även den ringaste mystiker av det moderna, västerländska samhället alltid kommer att vara överlägsen de största av de klassiska mystikerna i att beskriva den mystiska erfarenheten (Stace 1960: 74). Den moderna människans förmåga till abstrakt tänkande gör att denne kan lösgöra sig från de traditionella religionernas symbolsystem, och därmed nå en klarare, renare beskrivning som ligger närmare den faktiska erfarenheten. Även på denna punkt kommer jag att avvika från Stace. Jag kommer att behandla alla texter som utgör mitt material som likvärdiga, oavsett graden av abstraktion de uppvisar. Detta då ett abstrakt, filosofiskt språk är och förblir symboliserande i lika hög grad som ett religiöst språk. Det abstrakta, filosofiska språket må kunna beskriva sidor av den mystiska upplevelsen på ett annat sätt, som är lättare för filosofer att ta till sig, men de religiösa symbolsystemen rymmer betydelser som inte helt kan fångas av det filosofiska språket. Min utgångspunkt är och förblir att olika typer av språkspel endast kompletterar och belyser varandra, och inget är överordnat eller underordnat de andra.

2.3 Material

Jag använder mig av elva stycken texter, tripprapporter, vilka alla är hämtade från det svenska psykonautforumet Magiska Molekyler (<http://www.magiskamolekyler.org>). Skribenterna är från början anonyma; de är alla publicerade under de användarnamn som används på forumet, och inga personliga uppgifter finns att tillgå. Rapporterna är mellan 3-7 sidor långa vardera. Fem av rapporterna behandlar trippar gjorda på psilocybinsvamp, tre redogör för upplevelser på LSD och i två har den meskalinhaltiga kaktusen San Pedro (*Echinopsis pachanoi*) använts. Det kan tyckas att det råder en viss asymmetri i hur de olika substanserna är representerade, då en klar majoritet av tripprapporterna redogör för psilocybinsvamp. Detta reflekterar helt enkelt en överrepresentation av svamprapporter på Magiska Molekyler. Till exempel återfinns endast 18 rapporter om Kaktus & Meskalin; redogörelser för trippar på svamp överstiger 450 stycken. Detta beror rimligtvis på tillgänglighet. Meskalinhaltig kaktus behöver importeras från Sydamerika, och LSD kräver kontakter i den undre världen för att kunna komma över. Psilocybinsvamp å sin sida växer naturligt i Sverige, och går dessutom relativt snabbt och lätt att odla hemma för den som vill.

Man kan kanske fråga sig varför jag begränsar mig till endast ett forum av detta slag. Det finns framför allt två anledningar till detta.

För det första innebär webbplatsens profilering åt enteogener att en relativt hög andel av dess användare faktiskt är ute efter djupa, genuina erfarenheter. Det andra stora svenska drogforumet, flashback.se, har förvisso ett betydligt bredare spektrum av substanser som diskuteras, men detta medför att det där samlas personer med helt andra mål med sitt bruk; att ”söka kickar” må vara ett slitet uttryck, men det tjänar sitt syfte i att beskriva den mer hedonistiska attityd som råder på Flashback.

Magiska Molekylers fokus på seriositet och att ta droger på allvar innebär också att dess medlemmar ofta är betydligt mer kunniga och pålästa än vad som är normen på till exempel Flashback, för att återigen göra en kontrast mellan de två. Experimenterande med droger innebär, som det beskrivs på Flashback, oftast att ”stoppa i sig det man får tag på och se vad som händer”, medan man på Magiska Molekyler snarare understryker vikten av att undersöka en ny drog innan man börjar använda den, både vad gäller effekter och rekommenderad dosering.

Kort sagt finns det fler regelrätta psykonauter bland Magiska Molekylers användare, med ett mer genuint intresse för att utforska sina inre.

2.4 Magiska Molekyler

”Magiska Molekyler” är som sagt namnet på ett svenskt psykonautforum på internet. Forumet är inriktat på flera former av psykedeliska droger; vad gäller allmän information och diskussion om droger finns avdelningarna ”*Svamp*”, ”*LSD & LSA*”, ”*Ayahuasca & DMT*”, ”*Kaktus & Meskalin*”, ”*Salvia Divinorum*”, ”*Cannabis*” samt ”*Övriga substanser*”. Vidare finns avdelningar för diskussion om odling av psykoaktiva växter, psykedelisk terapi, narkotikapolitik, filosofi, religion, psykedeliarelaterad konst, musik och litteratur, samt givetvis tripprapporter, som ju jag använder mig av.

I anknytning till diskussionsforumet finns även en länksamling till andra internetsidor med relaterade teman, ett stort wikibaserat arkiv med ytterligare information om psykedeliska droger, samt sidan ”*Svampinfo*”. Svampinfo innehåller, föga förvånande, information om psykedelisk svamp. Det finns lättförståeliga guider i hur sådan svamp kan odlas, var den kan plockas, hur den bör förtäras och vilka effekter den som äter dem upplever. Det finns även ”livsberättelser” om hur ”mötet med svampen” förändrat människors liv. De följer det klassiska mönstret för omvändelser, i stilen ”förut var jag så och så, men sen åt jag svamp, och nu är jag en annan människa som ser livet på ett annat sätt”. Nya medlemmar, aspirerande psykonauter som ännu inte haft sin första tripp, rekommenderas att noga studera Svampinfo för att bli bättre rustade att möta den psykedeliska upplevelsen.

För den oinvigde kan en dylik websida framstå som ytterst suspekt, tvivelaktig och ”flummig”. Medlemmarna själva tar dock både sidan och sig själva på yttersta allvar. Redan innan man kommer fram till själva forumdelen möts man av följande förhållningsregler:

[...]följande företeelser får ej förekomma:

- Personangrepp, utlämning av personlig information så som namn och adress.
- Utbyte/handel av droger/frön/sporer, oavsett laglig status. Ej heller länkar till företag som säljer dessa varor. Detta gäller även för pipor, bongar, kemikalier, odlings- & labutrustning osv.
- Diskussion/planering av kriminell aktivitet.
- Diskussion om priser och tillgång på droger.
- Piratkopiering/distribution av upphovsrättsskyddat material. (med undantag för länkar till exempelvis torrentfiler)
- Länkning till/nämmande av online- eller fysiska butiker som säljer droger, kemikalier, odlings/tillverkningsutrustning eller utrustning för användandet av droger.

Man är noga dels med anonymiteten, men även med att man inte vill bli förknippad med distribution av droger. Detta sannolikt på grund av behovet att hålla forumet så klanderfritt som möjligt, och därmed så långt det går undgå rättsväsendets intresse.

Dessutom får endast de droger som har specifikt psykedeliska effekter diskuteras. ”Vanliga” droger, såsom amfetamin, kokain och alkohol, får inte förekomma över huvud taget. Det finns rent av ett elitistiskt drag hos medlemmarna, som inte vill bli förknippade med ”knarkare”, vilka endast anses söka verklighetsflykt och ”kickar”. Deras eget drogbruk uppfattas som något helt annat än amfetaministens; det är betydligt djupare och allvarigare.

Att bli medlem på forumet är i sig belagt med vissa krav. Vem som helst kan skapa en användare, men för att få tillstånd att skriva inlägg och delta i diskussioner krävs att man skriver en presentation på minst 200 ord där man förklarar varför man vill bli medlem. Även detta reflekterar det allvar man tar sidan och sig själva på, och en önskan om att sålla bort mindre seriösa personer.

2.5 Diskussion kring eventuella problem med materialet

Urvalet är gjort med hänsyn till hur pass ingående, uttömmande och i allmänhet väl rapporterna är formulerade. Med andra ord har de alla gemensamt att de är författade av goda skribenter. Förvisso kan här tyckas föreligga ett problem. Det kan tänkas att resultatet snedvrids genom att utesluta skildringar skrivna av psykonauter med svag litterär förmåga. Kan de tidigare verkligen förutsättas vara representativa för hela gruppen? Är det rent av

möjligt att personer som inte besitter ett lika rikt språk får en markant annorlunda upplevelse? För visso utgår jag från att alla mystiska upplevelser i grunden är samma, men det vore inte omöjligt att den tolkning som oundvikligt läggs ovanpå upplevelsen kan skilja sig beroende på mystikerns språkliga förmåga.

Å andra sidan kan sägas att samma problem åligger alla litterära studier av mystiska tillstånd. Den som ägnar sig åt studiet av mysticism endast utifrån de klassiska mystikerna ägnar också hen sig åt uteslutande de skildringar som håller högst klass; de andra har för länge sedan glömts bort. Ser vi mystiska redogörelser som vilken annan litterär genre som helst, är det rimligt att anta att det för varje Eckhardt och Theresa av Ávila funnits hundratals författare som inte lyckats lämna några spår efter sig.

Till syvende och sist handlar det ändå om att ha något att undersöka. Den mystiska upplevelsen är abstrakt, paradoxal och beskrivs allt som oftast som outsäglig, i synnerhet när den bedarrat. Att skildra detta ställer vissa krav på författarens kreativitet; en viss förmåga krävs för att kunna säga något om det över huvud taget. Välskrivna rapporter är egentligen de enda som kan ge något över huvud taget i just den här typen av undersökning. Kanske blir resultaten annorlunda om man istället för läsning gör intervjuer med psykonauter, där möjligheten att ställa följdfrågor kan hjälpa intervjupersonen att på ett klarare sätt formulera sig. Detta blir dock en helt annan studie, något som får lämnas därhän till en annan gång.

Sen har vi frågan om reabilitet. Hur pålitligt är materialet? Hur kontrollerar man att skribenterna faktiskt upplevt det de säger sig ha upplevt, och använt sig av de substanser de säger sig ha använt sig av? I och med skribenternas anonymitet går detta förvisso inte att utom alla tvivel säkerställa. Även detta problem är dock något som gäller hela det textliga studiet av mystiska tillstånd. Eckhardts reabilitet går inte att säkerställa närmare än någon av skribenterna på *Magiska Molekyler*. Ett visst mått av tillit måste i sådana här fall visas undersökningsobjektet för att kunna gå vidare.

Ett tänkbart försvar är så klart att det finns relativt lite att vinna för den potentiella tripprapportförfalskaren. Det utgår ingen ersättning för att skriva tripprapporter, och en välskriven rapport ger inte mycket vinst vad gäller personlig status, då skribenterna som sagt alla är anonyma. Tillika innebär författandet av en rapport en viss ansträngning; de jag använder mig av är som sagt på minst tre sidor, ofta längre. Att göra den ansträngningen torde framför allt motiveras av en önskan att bidra till psykedeliakommunitetens relevans för psykonauter, och att förfalska tripprapporter vore i så fall endast kontraproduktivt.

Hur vagt det än må te sig, tror jag att det säkraste sättet att verifiera tripprapporternas reabilitet och validitet är att se hur Magiska Molekylers struktur överensstämmer med andra psykonautforum, och utgå från den konvergens som går att urskilja. Utgör dylika internetforum generellt en källa för pålitlig information om psykedeliska droger och de tillstånd dessa inducerar? Som jag redogör för nedan anser Davey et al att så är fallet. Om Magiska Molekylers strukturer överensstämmer med andra dylika forum, borde det innebära att samma sak kan sägas om det.

3 Tidigare forskning

3.1 Om mysticism

I sin studie av buddhistiska munkar och nunnor undersöker Chen et al (2011) huruvida det finns stöd för common core-tesen om mystiska tillstånd. Genom en kombination av intervjuer och enkäter undersökte de huruvida frågor om mystiska tillstånd formulerade utifrån Stace kategorier kunde uppfattas som meningsfulla. Det kunde de, och slutsatsen blev att det finns stöd för common core-tesen (Chen et al 2011: 654). Studien syftade även till att undersöka förhållandet mellan de mystiska kategorierna *intro unity*, *extro unity* och *ego loss*. Resultatet tolkades tyda på att *intro unity* utgjorde en högre, mer komplett form av *ego loss*. Förhållandet mellan *intro unity* och *extro unity* däremot, huruvida dessa kategorier bör betraktas som skilda från varandra eller en och samma, gick inte att säga något säkert om (Chen et al 2011: 668).

3.2 Om psykedeliska droger

Lindfors Viklund (2001) behandlar i sin doktorsavhandling slang och metaforer inom svensk drogkultur. Studien är inriktad på benämningar av olika typer av droger och påverkade tillstånd, utan att närmare analysera dessa tillstånd. Hon understryker att valet av metaforer knutna till en drog återspeglar de förväntningar och förställningar som dess brukare bär med sig (Lindfors Viklund 2001: 314). De symboldomäner, eller metaforiska teman, hon ser vara knutna till hallucinogena droger är *musik*, *kosmos* samt *färd/resa* (Lindfors Viklund 2001: 316-317). Hon anmärker inte på någon specifik religiös tematik även om hon noterar att drogen PCP ibland kallas för "*angel dust*" (Lindfors Viklund 2001: 215).

Kjellgren & Soussan (2011) har undersökt centrala teman i tripprapporter om den lagliga psykedeliska drogen 4-HO-MET på forumet *flashback.se*. De urskiljde 37 olika kategorier, vilka sedan inordnades under 9 teman; "(1) motivation, preparation and expectation; (2) initial effects; (3) change of perception; (4) unfiltered awareness and intensified flow of information;

(5) lateral cognition; (6) border between subject and object is erased; (7) heaven; (8) hell; and (9) subsiding effects.” (Kjellgren & Soussan 2011: 211). Studiens syftade till att söka förstå varför många unga människor väljer att använda så kallade ”internetdroger”, det vill säga droger som lagligt går att köpa från internetbaserade butiker då de ännu inte hunnit narkotikaklassas. Kjellgren & Soussan föreslår substansens legala status som en tänkbar orsak till intresset för den; brukaren löper ingen risk att få problem med polisen, till skillnad mot den som använder till exempel LSD. En annan tänkbar förklaring som nämns är att detta bruk är ett uttryck för ett intresse för existentiella frågor de etablerade religionerna tidigare varit ett utlopp för, men som i det postmoderna samhället individen istället lämnas ensam med (Kjellgren & Soussan 2011: 218).

I en nätbaserad enkätstudie undersökte Móró et al (2011) tre brukarkategorier, och deras förmåga till coping, att finna mening i livet samt andlighet. Man undersökte brukare av psykedeliska droger, brukare av övriga droger, samt drogfria. Slutsatsen var att bruk av psykedeliska droger uppvisar en positiv korrelation till både andlighet och copingstrategier, om detta bruk utgår från ett intresse av ökad självkänedom.

Davey et al (2012) undersökte åtta engelskspråkiga psykonautforum, i syfte att se vilken roll dessa forum spelade för användarna. Forskargruppen kom fram till att forumen innehöll en stor mängd information, och nyckelmedlemmar besatt ofta en väldigt bred och djup kunskap om droger (Davey et al 2012: 387). Genom forumen skapas koder och etik kring hur och vilka droger som bör brukas genom både varningar och rekommendationer från användarna (Davey et al 2012: 390), vilket ledde till slutsatsen att dylika forum har potential att utgöra en viktig del i både skademinimering och prevention av missbruk (Davey et al 2012: 392).

3.3 Om mysticism och psykedeliska droger

De mest omfattande studierna av både psykedeliska drogers påverkan på människor och deras förhållande till religiositet och mysticism gjordes på 1960-talet av Timothy Leary. I en studie undersökte han och hans kollegor 175 personers upplevelser av psilocybin, genom observationer, enkäter och intervjuer. Resultat blev att en majoritet av försökspersonerna hade positiva, meningsfulla upplevelser och kunde tänka sig ta psilocybin igen (Leary et al 1963: 565). De främsta faktorerna för att få en positiv upplevelse visade sig vara försökspersonens förväntningar och hur pass stöttande miljö personen ifråga befann sig i (Leary et al 1963: 572). Dessa faktorer kallar Leary et al för *set* och *setting*, och är idag viktiga begrepp bland psykonauter.

I det så kallade Good Friday-experimentet undersökte Pahnke psykedeliska drogers förmåga att inducera religiösa mystiska tillstånd. Försökspersonerna utgjordes av 20 stycken frivilliga college-studenter, varav alla saknade tidigare erfarenhet av psykedeliska droger. Hälften av dessa tilldelades 30 mg psilocybin medan resten, i egenskap av kontrollgrupp, tilldelades ett placebo. Därefter fick deltagarna lyssna på en radiosändning av fredagsgudstjänsten i ett kapell i anslutning till Boston University. Efter att drogens effekt avtagit fick varje deltagare skriva en redogörelse för sin upplevelse. Det hela följdes senare upp med frågeformulär och intervjuer (Wulff 1993: 270).

Resultatet visade en tydlig skillnad mellan experimentgrupp och kontrollgrupp.

Experimentgruppen uppvisade betydligt högre värden på alla punkter Pahnke satt upp för att urskilja mystiska upplevelser, än den grupp som tilldelats placebo (Wulff 1993: 272). Hela åtta av tio ur experimentgruppen uppges dessutom ha fått ”djupa och relativt varaktiga effekter i sina liv” (Wulff 1993: 271).

Intressant att notera är att endast en av personerna som fick psilocybin inte uppgav sig ha erfarit en upplevelse av religiös karaktär över huvud taget. Denna person var från början skeptiskt inställd, och gick in i experimentet med syftet att bevisa att det inte låg något religiöst bakom den psykedeliska upplevelsen (Wulff 1993: 273). Detta antyder att en persons förväntningar på vad som komma skall spelar stor roll för hur trippen upplevs. Studien visar dock fortfarande tydligt att psilocybin kan åstadkomma mystiska upplevelser när det tas i en religiöst betingad miljö.

4 Klargörande av centrala begrepp

4.1 Det mystiska - att definiera något odefinierbart

Tongivande för den nu rådande uppfattningen om mystiska tillstånd torde vara William James. I *The Varieties of Religious Experience* (1902) låter han analysera ett stort antal historiska redogörelser av mystiska upplevelser, och identifierar där fyra karaktäristiska drag för vad som kännetecknar det mystiska tillståndet.

- 1) *Outsägbarhet*. Mystikern uppger en oförmåga att med ord till fullo återge vad denna varit med om. Språket upplevs vara för begränsat för en beskrivning av det ofattbara, och endast den som själv ”varit där” kan på riktigt förstå vidden av upplevelsen. James liknar detta vid det lika hopplösa i att försöka klä musik, eller kärlek i ord. ”*Lacking the heart or ear, we cannot interpret the musician or the lover justly, and are even*

likely to consider him weak-minded or absurd.” I denna mening är mystiska tillstånd snarare känslomässiga än intellektuella.

- 2) *Noetisk*. Denna känslomässiga karaktär till trots, så innehåller den mystiska upplevelsen ändå en upplevelse av kunskap, förståelse. Denna kunskap är av insiktsfull karaktär, snarare än logisk och resonerande, och fortfarande utsägbar. Den är en, med James ord, sanning uppenbarad ”unplumbed by the discursive intellect.” En annan aspekt av det noetiska i upplevelsen är att trots deras utsägbara, superlogiska kvaliteter fortsätter mystikern hålla dem för sanna, även efter att det upphöjda tillståndet ebbat ut. Insikterna om den högre sanningen tillskrivs alltså auktoritet, och avskrivs inte som hallucinationer och vanföreställningar.
- 3) *Förgänglighet*. Syftar på hur kortlivad en mystik upplevelse tenderar att vara; enligt James oftast omkring trettio minuter lång, definitivt inte längre än två timmar. När de är över bleknar minnet av dem, och till följd av den utsägbara och noetiska karaktären hos tillståndet, förmår minnet endast delvis återskapa dem.
- 4) *Passivitet*. Innebär att när mystikern väl har gripits av det mystiska tillståndet, blir denne passiv, och upplever ingen kontroll över händelseförloppet (även om man förvisso aktivt på olika sätt kan kalla fram tillståndet). Mystikern upplever att hen är gripen av en gudomlig kraft, att sanningen uppenbaras hen snarare än uppsöks, att personen är i uppenbarelsens våld om man så vill. Vissa mystiska traditioner verkar till och med mena att ett passivt sinnelag är en förutsättning för att kunna uppnå förändrade medvetandetillstånd. (James 1902: 380-381)

Stace föreslår en typologi bestående av sju kategorier för att definiera det mystiska tillståndet. Av dessa sju är fem gemensamma för den introverta och extroverta formen av mystiska erfarenheter; endast de två första skiljer sig. Kategorierna är som följer:

- 1) En *enande vision*. Allt är ett (extrovert erfarenhet) / Ett *enhetligt medvetande*. Upplevelse av ”intet”, eller det ”rena” medvetandet (introvert erfarenhet).
- 2) Upplevelsen av Gud (”the One”) som det som *sammanbinder alla ting* (extrovert erfarenhet) / *Transcendens av tid och rum*, till ”evighet” och ”oändlighet” (introvert erfarenhet).
- 3) Tillskrivande av *objektivitet och verklighet* till erfarenheten.
- 4) Känsla av *frid och harmoni*.
- 5) Känsla av *helighet, vördnad och förundran*.

- 6) En *paradoxikal kvalitet*, som blir uppenbar när mystikernas till synes motsägande påståenden analyseras logiskt.
- 7) Påstådd *outsäglighet*, trots mystikernas kontinuerliga ansträngningar att relatera vad de har upplevt. (Stace 1960: 131-132)

Pahnke har som komplement till Staces typologi föreslagit ytterligare två kategorier: ”*Attributet förgänglighet, i jämförelse med den relativa beständigheten i den vanliga upplevelsenivån*” och

Bestående positiva förändringar i attityd och beteende, som omfattar ökad integration av personligheten, mer känslighet för och kärlek till andra, en ny rikare uppskattning av livet och dess mening, samt en ökad värdering av mystik upplevelse. (Wulff 1993: 169)

Den sista kategorin misstänker jag har tagits med för att tydliggöra skillnaden mellan den mystiska upplevelsen och det psykotiska tillståndet. Definitionerna för de båda kan ibland te sig mycket likartade, och den största skillnaden ligger ju i att det senare anses ha en negativ inverkan på personlighetsstrukturen, medan den tidigare har en positiv inverkan. Som synes går dessa olika definitioner av det mystiska in i varandra, och jag anser att de tillsammans utgör en bra grund för att förstå det mystiska tillståndet.

Det källmaterial James presenterar verkar framför allt vara centrerat kring spontana mystiska upplevelser, men han för även en diskussion kring just droginducerade tillstånd. Det berusade sinnelaget, menar han, står för det bejakande, utvidgande och unifierande i människan, och utgör en färggrann kontrast till ”[...] *the cold facts and dry criticisms of the sober hour*”. Orsaken till alkoholens starka roll i människans kulturer världen över beror enligt James på att berusningen stimulerar människans mystiska natur, och inte på depraverad hedonism. Därmed reducerar han inte det mystiska till blott berusning, utan menar snarare att det berusade medvetandet utgör en del av det mystiska medvetandet, och behöver beaktas för att kunna förstå det senare (James 1902: 387).

Vidare fortsätter James med att föreslå att det vi vanligen tänker oss som vårt medvetande endast är ett av många sätt att vara medveten på. Vårt logiskt-rationellt orienterade medvetande utgör det vanligaste sättet vi tolkar och orienterar oss i verkligheten med, men förmår dock endast fånga en begränsad del av den. Andra helt annorlunda typer av medvetenhet går att uppnå, som ordnar verkligheten efter helt andra strukturer än vad som är

normalt, dock utan att på något sätt vara underlägsna det logisk-rationella vad gäller anspråk på sanningen.

Our normal waking consciousness, rational consciousness as we call it, is but one special type of consciousness, whilst all about it, parted from it by the filmiest of screens, there lie potential forms of consciousness entirely different. (James 1902: 388).

Detta resonemang bygger James på sitt eget experimenterande med lustgas, och är ytterst spekulativt. Liknande tankar återkommer dock även hos andra psykonauter, bland annat hos några av dem jag ämnar undersöka. Därför kan denna annars rätt vaga passage hos James vara värd att nämna.

Svårigheterna i att tydligt fånga den mystiska erfarenheten i en enhetlig definition gör att jag har valt att redogöra för både James, Stace och Pahnkes typologier. Jag misstänker att ingen av de tre helt förmår göra rättvisa åt denna flyktiga erfarenhet. Däremot kan det tänkas att de kompletterar varandra tämligen väl, och genom att belysa olika sidor av detta fenomen ger de tillsammans en bredare bild av det än någon av dem förmår enskilt.

I min läsning av mitt källmaterial har de olika typologierna förvisso varit till gagn, men jag upplever att de inte varit fullt tillräckliga för att fånga allt som psykonauterna redogör för. Även om de på olika sätt räcker långt, så kommer de på andra sätt till korta; det verkar helt enkelt finnas vissa skillnader mellan traditionella mystiska erfarenheter, som James, Stace och Pahnke bygger sina definitioner från, och droginducerade mystika sådana (även om likheterna fortfarande överväger). Jag har därför valt att i denna uppsats ställa upp en egen typologi, som presenteras under Resultat. Jag påstår inte att den är bättre eller mer komplett än någon annan som finns tillgänglig, men förhoppningsvis kommer den finnas vara bättre anpassad för att analysera psykonauters erfarenheter.

4.2 Hallucinogener, psykedelier och enteogener

James menar att berusning i sig utgör former av mystiska tillstånd. ”*Sobriety diminishes, discriminates and says no; drunkenness expands, unites and says yes*” (James 1902: 387).

Fenomenologiskt sett kan det dock finnas en poäng i att göra en distinktion mellan olika substansers förmåga att utlösa upplevelser av mystik/spirituell karaktär genom berusning. Detta då det inom psykedeliakulturen verkar finnas en uppfattning om att det finns en essentiell skillnad mellan till exempel centralstimulerande droger (alkohol, kokain) och psykoaktiva droger (meskalin, psilocybin) där den tidigare kategorin anses begränsa och inskränka medvetandet, och den senare utvidga och förhöja det. Metzner (1998) vill till

exempel göra skillnad mellan droger som är "*consciousness contracting*", till vilka han räknar kokain och alkohol, och "*consciousness expanding*", vilket syftar på psykedelier som psilocybin och LSD (Metzner 1998: 339). Även Alan Watts understryker en viktig, essentiell skillnad mellan olika typer av droger. "[...]not all psychotropic[...] chemicals are narcotic[...] as are alcohol, opiates and barbiturates. The effects of what are now called psychedelics[...] differ from those of alcohol as laughter differs from rage or delight from depression." (Watts 1968: 74-5). I slutet av 60-talet började en förskjutning ske gällande vilka droger som användes av ungdomar. Där marijuana, psilocybin och LSD tidigare varit dominerande i drogkulturen, blev istället metamfetamin allt vanligare (Wesson 2001: 156). Anhängare av den "gamla skolan" upplevde detta som problematiskt, och slogans som "Speed Kills" föddes, tillsammans begrepp som "speed freaks", syftande på metamfetamin respektive metamfetaminister (i oktober 1967 kunde man i Life Magazine läsa en artikel med den skräckinjagande titeln "*Speed Kills – Drugs That Even Scare Hippies*" (Rosenfeld 1967)). Wesson menar att "Speed Kills" inte så mycket syftade på faktiska metamfetaminrelaterade dödsfall, utan snarare på metamfetaministens mänskliga förfall och försvinnande förmåga till förnuftigt tänkande och medkänsla inför andra. "*'Speed kills' [...] didn't refer so much to methamphetamine's immediate lethal effects[...] but to the death of the human spirit [...]*" (Wesson 2011: 162). En skarp kontrast till den kärlek inför andra människor och rikare uppskattning av livet som Pahnke menar följer en mystik upplevelse.

Ruck et al (1979) menar att det finns en poäng i att i studiet av religionshistoria och mysticism använda ett alternativt begrepp refererande till droger som förmår inducera mystiska tillstånd. Detta då de begrepp som vanligtvis används, "hallucinogen" och "psykedelisk", båda bär med sig negativa värderingar. "Hallucinogen" syftar uppenbart på hallucination, det vill säga en falsk vanföreställning. Begreppet "psykedelisk" medför förvisso inte samma problematik rent etymologiskt; det kan översättas till "sinnesmanifesterande", eller "själen träder fram". Dock för det lätt tankarna till begreppet "psykomimetisk", ett begrepp som används inom psykiatri och betyder "psykoshärmande" eller "psykosframställande". Dessutom förknippas "psykedlisk" lätt med 60-talets hippie-rörelse, och dess i mångas ögon oseriösa, respektlösa attityd till droger. Bägge begreppen patologiserar alltså i viss mån det tillstånd de refererar till. Ruck et al föreslår att vi istället skall tala om "enteogena" droger när vi talar om hallucinogener som används i ett religiöst sammanhang, ett begrepp som saknar samma patologiserande laddning, och istället bär en mer religiöst vinklad innebörd; det betyder ordagrant ungefär "Guden som kommer inifrån" (min översättning). På så vis upprätthålls även ett visst mått av respekt gentemot det som för olika kulturer utgjort sakrament.

”In a strict sense, only those vision-producing drugs that can be shown to have figured in shamanic or religious rites would be designated entheogens, but in a looser sense, the term could also be applied to other drugs, both natural and artificial, that induce alterations of consciousness similar to those documented for ritual ingestion of traditional entheogens.” (Ruck et al 1979: 2)

Jag anser att det är en relevant distinktion att göra, men håller mig inte strikt till den; många gånger som de olika begreppen används är de utbytbara med varandra. Generellt försöker jag använda ordet ”psykedelisk” när jag talar om en drog i sig, och ”enteogen” när jag talar om drogens roll i ett andligt, mystiskt sammanhang, men i slutändan kan begreppen även här bytas ut mot varandra i syfte att göra läsningen lättare och mer varierad. Jag använder begreppet ”enteogen” på det lösare sätt Ruck et al föreslår. Detta innebär att droger såsom LSD och syntetiserat psilocybin kommer att betraktas som enteogener på samma sätt som traditionella sakrament, såsom peyote och ayahuasca.

5 Resultat

5.1 Centrala teman för psykonauter

I min läsning av tripprapporterna har jag kunnat urskilja följande teman: *ego* och *egodöd*, yttre och inre upplevelse av *enhet*, *fraktala hallucinationer*, upplevelse av *passivitet*, *relativisering* av språklig, epistemologisk och ontologisk karaktär, *förvrängning* av associationsfrågan och den spatial/temporal uppfattningen, samt en *terapeutisk effekt*. Dessa teman kan inte ses som helt separata; de måste förstås utifrån varandra. De respektive skribenterna hänvisas till med sina användarnamn på Magiska Molekyler.

5.1.1 Ego och egodöd

Ett av de teman som tydligast framträder i tripprapporterna kretsar kring ”*ego*” och ”*egodöd*”. Egot förstås som både som det som utgör den egna och den sociala identiteten, det som avskiljer det inre självet från den yttre världen, och upplevelsen av sig själv som subjekt i en värld av objekt.

Resten av trippen bestod mest av djupa tankar och även lärdomar som jag nu började förstå lite mer av än i början. Jag var visst för ivrig i början och hade t.o.m. felplacerade krav på svampen. Men svampen älskade mig & jag älskade svampen. Och även om inte

egot försvann så mycket som jag hoppats på märkte jag att jag var av samma 'själ', energi eller medvetande som allt annat. Den känslan var oslagbar! - Mars

Snart lättar det och jag går mot ett harmoniskt sinnelag. Ingen egodöd, men ett väldigt nerbantat ego, ödmjukt ego. Upplevelsen av musiken är helt otrolig. Tröstande. Minns få detaljer dock.

...

[...]det känns plötsligt som om jag är två individer, fast väldigt olika. Den ena är jaget, det som jag brukar ha med mig, detta kände sig väldigt ödmjukt och öppet, den andra var toppisbarnet, som om svampen fötts in min kropp. Barnet var först väldigt rädd, den insåg att den fötts in i min kropp bara för att dö snart igen. Jag försökte trösta barnet, jag tänkte att det inte är att någon av oss kommer dö, utan att vi kommer bli en. Jag kände samtidigt en närvaro av någon form av svampgud som betraktade hur jag behandlade barnet.

Guden verkade lugn, inte missnöjd. Tyst. Jag kände mig accepterad. Vi blev ett jag och barnet, sedan var jag i svampens tempel helt utan negativa känslor resten av trippen. -

Lennybarfighter

Efter en stund känner jag hur vad jag skulle definiera som min identitet - eller åtminstone det jag byggt upp allt eftersom - försvinner. Värderingarna som jag samlat på mig under mitt liv och som jag normalt anser definierar vem jag är känns plötsligen helt ovidkommande och oväsentliga.

...

Jag nämnde tidigare hur det kändes som mitt jag försvann, men det fanns även vissa variationer kring det temat. Exempelvis kunde jag se mig själv i en spegel och bli lite förvirrad. Sen slog det mig att 'jaha, den snubben, ja. Men det är ju inte jag egentligen'. En annan märklig effekt var när jag kände hur mitt medvetande separerades från min kropp och befann sig nån halvmeter snett ovanför och bakom mig - jag var på nåt sätt inte i min kropp, men jag uppfattade fortfarande allt utifrån min kropps position. Jag såg ut ur mina ögon, hörde med mina öron och så vidare, men jag befann mig inte riktigt där. -

Angor

•En smärtsam upplösning

Samtidigt som upplösningen av egot är något eftersträvansvärt, är det samtidigt förknippad med ett mått av smärta och ångest. Det är något skrämmande, som sker bortom psykonautens kontroll.

Gemenskapen jag kände för bara några enstaka sekunder sedan har nu istället byts ut mot rädsla!

Rädslan eskalerar i takt med att mitt ego splittras upp i mindre och mindre delar. Jag vet i alla fall att jag har käkat svamp. ”Men har jag plockat fel svamp?”, ”Är det såhär att vara galen”, ”Varför gör det så ont?”

...

Klyvningen av mitt ego fortsätter och jag vet fortfarande inte riktigt vem eller vad jag är. Det enda jag vet är att ’allt är allt, det är allt och allt är det’ och att jag måste acceptera det som händer.

I bakgrunden av all den galenskap som spelas upp skrattar svampen högt och skadeglatt åt mig, jag ber svampen om förlåtelse.

...

Den här delen av trippen var väldigt rörig och vissa delar minns jag inte alls, av det jag minns bäst är det känslan av att smälta/upplösas eller känslan av att morphas in till objekten runt omkring mig.

...

Jag kikade försiktigt ut över rummet, äntligen kunde jag urskilja mitt skrivbord och bokhylla. Visst smälte skrivbordet och bokhyllan ihop med mig, men jag visste i alla fall vad objekten var för något.

Känslan av trygghet gör sig påmind och jag märker att rösterna och personligheterna inte är delade längre, vi börjar sakta men säkert dras ihop till ett igen. Jag skrattar högt och lyckligt. - Ekere

Jag dyker, som jag brukar, rakt ned i ett hav av ångest, av kväljande ensamhet och dödsfruktan. Känner att alla handlingar är meningslösa och att inget kommer leda någon vart, inte cannabis, inte cigg, inte alkohol, inte heller svampen eller någon annan hallucinogen. Jag känner att allt jag äger är skräp och att allt bara borde brännas och dö nu, att jag borde dö och begravas så jag slipper såra människor igen. Så många ciggarettor [jag] förgiftat mig med, så mycket tid jag ödslat stenad utan riktning. Så många jag gjort besviken Jag började gråta, men inga tårar kom, istället kändes det som om hela jag förvandlades till tårar och rann bort. - Lennybarfighter

jag ligger på golvet. tungan utsträckt. mötet mellan tungan och golvet som förmedlas genom salivet etablerar ytterligare en gräns mellan mig och omgivningen. jag är inte heller golvet. ”det här är lönlöst” jag upplöses inte helt och hållet men inga försök att bibehålla några som helt gränser verkar tillföra något över huvudtaget. - Sancho Panza

5.1.2 Känsla av enhet

Precis som Stace noterat upplever psykonauten ofta en känsla av enhet och förenig med världsalltet. Denna enhet kan förekomma i en *yttre* och en *inre* form; förenig och identifiering med yttre objekt, såsom människor, djur, ting etc., respektive en inre, objektslös upplevelse av enhet.

•Yttre enhet

Mina dreadlocks reser sig och skickas ut över jordklotet med raketfart, för att knyta ihop sig med andra människors hår. Jag känner en otroligt stark gemenskap till allt jag ställs inför.

Samtidigt som min gemenskap och förståelse för allt levande ökar, blir det allt svårare att hålla isär vem jag är och vilka "dem är". "Har det alltid varit såhär?" frågar jag mig själv.

...

Jag släpper in [katten] i i mitt rum och tillsammans lägger vi oss ner och stirrar varandra i ögonen, i vad som känns som en evighet. Jag drar försiktigt handen igenom hans päls, han spinner nöjt.

Tårarna rinner ner för mina kinder, jag känner verkliga samhörighet dvällas inom mig och jag yttrar de första orden under hela resan "Du är min bror". - Ekere

Jag ser en vacker kvinna med ett mildt leende och känner att det är en representation av Gaia/Gudinnan/etc och att meningen med mitt liv är att vara en del av Hennes kretslopp, varken mer eller mindre. Och jag känner att det är helt OK att det är så. Vid det här laget är jag inte längre medveten om tid och rum, jag bara är och känner mig friare än jag någonsin känt mig förut. Detta var första gången jag uppnådde ett slags tillstånd där tid och rum inte fanns, åtminstone inte på det sätt vi normalt definierar sådant, men det var inte enda gången under kvällens lopp. - Angor

Någonstans omkring peaken blir jag översköld av en enorm tacksamhetskänsla mot allt och alla. Jag upprepar gång på gång 'tack, tack, tack' tills jag kommer på att jag är tack. Jag är alltid min egen skapare, allt jag känner tacksamhet mot har jag själv skapat, och allt jag lider av har jag också själv skapat. Om man lägger till en matsked hybris så är det samma sak som att påstå att man är Gud. - Emule

Jag insåg att det inte existerar något som inte vill ha kärlek, allt liv som någonsin existerar vill ha kärlek, oavsett hur ondskefullt eller hur elakt det verkar. Det finns inga demoner som inte kan vinnas över av kärlekens oändliga kraft, inga alls. Jag såg en bild framför mig om hur svampen tog upp mig till något extra-dimensionellt ställe och visade mig ådran med ren kärlek som flöt och pulserade genom hela universum. Det var den ultimata kraften. Vi människor hade kommit till för att sprida kärlek, det var vårt syfte i universum. Kärleken som människorna skapar, insåg jag, var stark nog för att fylla en oändlighet av vakuum och tomhet, det var ganska otroligt. Svampen undrade också egentligen vad mysteriet med kärlek var, varför ådran existerar och varför den fyller hela universum, det var som en slags kran de slog på och lät mig dricka ur. "Här, smaka. Detta är kärlek, vad fan är kärlek för något?" De[n] kliade sig på huvudet och förstod ingenting. Det gjorde inte jag heller. - nagelbitarn

•Inre enhet

Resten av trippen upplevde jag nästan som en pånyttfödelse, jag var helt tom på minnen och tankar om framtiden. Jag var helt uppslukad av "nu", uppslukad av kärlek till varenda levande organism. - Ekere

Jag börjar fundera på djupa filosofiska frågor som "Vad är tid?" "Vad är meningen med livet?" osv. Försöker få svar, men det känns som att jag går för rakt på sak och det blir väldigt kaotiskt. Det känns som att jag kan få reda på svaren, men inte riktigt vågar ändå. Tillslut släpper mina frågor helt och hållet, det är som att för varje fråga jag ställer skalas någonting mer bort. Allt jag tänker på försvinner, som om det aldrig funnits. Jag ser skal för skal försvinna och jag inser att jag närmar mig själen's centrum eller vad man nu vill kalla det. När det sista (för mig synbara) skalet skalas bort översköljs jag av ett starkt vitt ljus och något slags atom-bygge. Atomerna var uppradade helt perfekt, helt symmetriskt i alla riktningar, utan avvikelser. Jag får insikt i vad som är Gud, att kärnan av allt är Gud. Energin som omger och bygger upp allt, där är Gud, eller gudomligheten. Själva essensen för allt. - Ink'd

Det börjar kännas som att jag sugts bakåt (har dock svårt att minnas detta) och jag blir övertygad om att jag håller på att dö. Men det är helt ok, det kan inte vara på något annat sätt. Minns att jag upprepar "nu dör jag, nu dör jag, nu dör jag". Samtidigt blir jag totalt mållös när jag inser att "jag kommer ju att leva för alltid... för jag är redan död.. och det har jag alltid varit..." Och upplösningen är ett faktum, inget finns kvar, allting finns kvar. - Emule

jag försöker hålla ordning på andningen och det går på sätt och vis bra. problemet är bara att (1) det finns ingen kropp för inandningen att inträda i, (2) det finns inget "yttre" från vilket ett andetag kan dra in luft ifrån, (3) det finns inget medium i form av luft. gränsupplösningen är mer eller mindre total. andas gör jag dock och istället för luft finns det något sorts medium som är tempererat på ett sådant sätt att jag inte kan känna någon skillnad på den "yttre" och "inre" temperaturen. det enda som gör det möjligt för mig att försäkra mig om att andning är pågående är känslan av bröstorgans expansion och avslappning. det känns inte som att det sker någon syresättning av något system men jag tar det säkra före det osäkra och håller igång detta flöde – Sancho Panza

5.1.3 Fraktala hallucinationer

De hallucinationer som beskrivs i tripprapporterna gestaltar allt en människa kan föreställa sig, och lite till. Den stora variationen gör att det blir svårt att säga något generellt om dem, men ett tema återkommer i nästan varje rapport; fraktaler. En snabbkoll på wikipedia ger definitionen "*ett självlilikformigt mönster med struktur i alla skalor*", vilket betyder att det

liknar sig självt på samma sätt som ett trädets grenar i sin tur har likadana fast mindre grenar". De ständigt återkommande beskrivningarna av fraktaler gör att jag inte kan undvika att nämna dem.

"Det är nog bäst att jag lägger mig i sängen nu" tänker jag och gör därefter, men först slänger jag i mig cirka 10 svampar till. (Har alltså inmundigat 70 stycken svampar vid det här laget)

Väl i sängen börjar en känsla av välbehag blandas med illamåendet, jag sluter ögonen och det dröjer inte länge innan musiken som strömmar ut ur mina hörlurar hjälper mig att bygga upp fraktaler i olika färger och former.

Fraktalerna och färgerna blandas i vad som framstår för mig, en välkoordinerad dans. Varje rörelse är rytmisk och avger starka, positiva vibrationer! I takt med att musiken expanderar och blir mer detaljrik, expanderar jag också, likaså mina hallucinationer. - Ekere

Min tanke var en fraktal. vanligt sinnestillstånd var ytters, de var rötterna från ett frö, det fröet var jag, men detta frö var i sin tur var en rot från ett annat frö, som i sin tur var rot till ett annat. Och hela det mänskliga kollektivet fanns representerat, steget mellan nivåerna verkade otroligt. Jag tror jag börjar förstå, men jag förstår då att jag vet mindre än jag anat. - Lennybarfighter

Efter intaget satte jag mig vid datorn och tittade på tapeten - redan nu insåg jag att nåt var lite annorlunda. Jag har vid flera andra tillfällen sett fraktalmönster på tapeterna efter intag, men nu skedde detta ovanligt tätt inpå från att jag hade börjat - och nu roterades och zoomades mönstrena, samtidigt som en märklig effekt fick delar av väggen att se ut som kokande gröt. Detta har jag aldrig sett tidigare. - Angor

[...]bestämmer mig till slut för att komma ner till filmen Blade Runner. Denna passade utmärkt tillsammans med syra, kan varmt rekommenderas. Mycket fraktaler bildades i de storslagna scenerierna. - Rullen

"det här är ingen j-vla lek! kom igen nu Sancho! integrera! flöda. mjuk. andas." "andas?"
det är andningen som är fraktalen. "keep breathing." andningens rytm är fraktalens form.
ok. "men vad ska jag med det till?" - Sancho Panza

5.1.4 Passivitet och acceptens – i enteogenens våld

Psykonauten upplever sig ofta som passiv och utlämnad. Hen har själv ingen kontroll över vad som sker under trippen. Istället är det drogen som uppfattas bestämma händelseförloppet, och psykonauten har inget annat val än att acceptera.

Bland det första jag gör är att blunda med luvan nere över ansiktet och händerna över ögonen. Fina mönster bildas, en massa ansikten "åker förbi" och känns nästan som väsen. Dom verkar lite elak-artade, eller busiga. Ser nästan ut som Iron Maidens maskot "Eddie" i deras komiska leenden och jag börjar småskratta lite. Detta verkade dessa "väsen" gilla och sen kändes dom inte lika "busiga" längre. Jag blundar igen och försöker få en dialog med svampen och dessa "väsen". Det känns som dom vill visa mig nånting genom nya unika mönster och tankar men jag svarar att jag känner mig distraherad och inte förstår. Verkar få ett svar genom en tanke som säger: "du behöver inte förstå, låt allt bara vara".

...

Nu kollar jag på klockan och den är runt 18:00. Detta barn som jag nu är känner sig så busig & sneglar igen ögonen upp mot stugan och undrar hur lite hasch skulle kännas. Kändes som jag ville få ett slags "tillstånd" av svampen att gå upp & röka på och efter några minuter får jag känsla[n] av att bara "köra på". - Mars

Svaret ter sig lika oklart som frågan jag precis ställt, jag har börjat tappa kontakten med "mig själv" på riktigt. Det är som om någon annan har tagit över min hjärna och jag kan bara snällt ligga och iakta kapningen.

Jag börjar bli väldigt konfunderad och kan inte greppa vad som faktiskt håller på att inträffa.

...

Jag ber svampen om förlåtelse för det bristande tålmodet och respektlösheten jag haft. Svampen skrattar nu ännu högre och med ännu mer skadeglädje, eftersom jag "egentligen" inte vet varför jag ber om ursäkt. Jag konstaterar att det är så här det känns att vara galen.

...

Jag grät och skrattade omvärtannat, kelade euforiskt med sängen eller så började jag smälta och "sket" ner mig själv. Allting var väldigt svårt att sätta fingret på, men ju längre jag var en del av galenskapen lärde jag mig också att börja acceptera den. Jag snuddade vid tanken att jag kanske faktiskt låg och var döende några gånger, först skrämde tanken mig, men sen accepterade jag det och gick vidare. Var det så enkelt? JA! SJÄLVKLART!

Varför förneka ett händelseförlopp man måste rida ut? "Acceptera mera" sa svampen till mig.

...

"Vi vet hur det känns" säger hörlurarna som ligger bredvid mig, jag fnyser "Ni vet ingenting!". Plötsligt suger det till kraftigt i mig, som om svampen höjt en varningens finger "Ajabaja, du TROR att du vet".

Jag ber om ursäkt, den här gången märker jag att svampen litar på mig och att jag litar på svampen. Jag kan för första gången pusta ut och bara vara, känslan av kärlek och att vara ett med nuet sköljer över mig. - Ekere

Jag fortsätter sedan titta på andra grejer. En del av dem kan jag inte förstå vad de är p.g.a. mitt förvrängda syntillstånd. Då börjar jag formulera tankar som ”men vad är egentligen det där för något?” och insikterna från psilocybinet piskar till mig och svarar ”du ska väl ge fan i vad det är för något, du ska bara låta det vara, du behöver inte alls veta vad det är, det är det som är poängen” Och jag förstår på ett ännu djupare plan att det enda som någonsin kan ge mig frid är min förmåga att låta saker och ting vara som de är. - Emule

5.1.5 Relativisering

Många av rapporterna beskriver en relativisering av verkligheten. Det som uppfattas verkligt tappar sin objektiva status, och anses istället helt och hållet konstruerat av de kategorier som människor på ett godtyckligt sätt inordnar världen under. Jag tycker mig se två typer av relativisering; dels en språklig, och dels vad jag kallar för epistemologisk och ontologisk, vilken behandlar vad som är verkligt, på vilket sätt det är det och hur det går att veta något om det.

•Av språklig art

Jag tog en dos LSD (ca 300 μ g) med min sambo. Efter en intensiv och fysiskt ansträngande men irrelevant uppgång hamnar jag i någon form av trans eller liknande. Något jag knappt har minne av. Jag börjar prata med min sambo i siffror, jag säger inga ord utan rabblar bara olika siffror. Av något skäl tycker hon inte det är särskilt märkligt, i övrigt betar jag mig som en människa. Hon tillagar mat så hon har fullt upp med att koncentrera sig på detta. - Inne och cykar

Samtidigt börjar jag gråta när jag förstår hur mycket lidande vi människor lägger på oss själva helt omedvetet. Det är vårt intellekt som aldrig kan låta någonting vara som det är. Allt som händer händer, och en stor del av det ska vi tvunget klassa som negativt och således må dåligt över det. Förstår då att allting bara kan vara på ett sätt och det handlar bara om hur mycket man klarar av att acceptera det och flyta med. Motstånd är lidande. Motstånd är alltid lönlöst. Gråter av både lycka och hopplöshet.

...

Bestämmer mig för att jag vill ut i trädgården innan peaken (som är tänkt att upplevas bakom stängda ögonlock) för att få uppleva det som finns där ute på riktigt. Sagt och gjort. Jag står och glor på en buske i vad som känns som en evighet. Känner en enorm tacksamhet för att jag för första gången får uppleva busken, utan att kategorisera den som 'buske'. Den är vad den är. Jag fortsätter sedan titta på andra grejer. En del av dem kan jag inte förstå vad de är p.g.a. mitt förvrängda syntillstånd.

...

När jag kommer in igen känner jag att peaken börjar närma sig, men jag vill gärna skriva ner några rader att ha med mig från trippen innan det blir att lägga sig i sängen. Jag för lite anteckningar så gott det går, men det är mycket svårt att skriva. Den femte anteckningen lyder: "det kan bara vara på ett sätt" följt av "skumt, den meningen betyder ju precis samma sak som de andra" och jag inser att det aldrig kan finnas skiljelinjer mellan någonting. Allt är samma. Språket är bara ljud som uttalas ur min mun. De har inget absolut värde såvida jag inte ska hålla på att dela in i fack och sätter etiketter på dem.

...

Jag kollar på klockan för att få en uppfattning om när jag skulle kunna vara kapabel till att äta något. Men att stirra på några digitala siffror på en display känns enormt skrattretande. "Som att de där lysande strecken skulle kunna berätta något för mig om hur saker och ting förhåller sig!? Det är väl helt skitsamma, det är vad det är och du får fan skylla dig själv om du inte bara kan acceptera.. Du kommer äta när du äter, precis så enkelt är det." - Emule

•Av epistemologisk och ontologisk art

Jag har en förmimelse av var jag befinner mig. I en grotta. Utanför finns det skog. Sedan hör jag en varelse, som jag ser i ögonvrån. Det liknar en korsning av en flodhäst och ett troll. Jag vet att jag är samma sorts varelse som flodhästtrollet. Flodhästtrollet säger lite halvt spydigt "Jaha, du är tillbaka nu...".

Efter detta får jag en uppenbarelse att jag nu befinner mig i den "verkliga världen". Mycket verkligare än "normala världen". Den normala världen verkar så oändligt osannolik i jämförelse. Den riktiga världen, den med flodhästtrollet är uppenbart den riktiga världen och jag vet att jag betraktas som mentalt sjuk av mitt flodhästtrollsamhälle, att jag tycker att den riktiga världen är ful, rå och elak och att jag därför bara sitter dagarna i ända och kollar igenom min fraktaltunnel som leder in i medvetandet hos personen som jag är i den "normala världen", där allting går att förklara med något hittepå som kallas matematik. I min "normala värld" finns saker som ju självklart är omöjliga som flygplan, datorer och Star-Warsfilmer. Denna "Verkliga världen" är i princip som jag har uppfattningen av att stenåldern var hos människan i "normala världen". Det är en mer spirituellt värld, lite av en anti-värld till världen som jag har hittat på genom min fraktaltunnel.

...

Otroligt omtumlad är jag överlycklig av att vara tillbaka med henne [sambon], ty den "verkliga världen" är så dålig i jämförelse, och trots att jag får uppenbarelsen att min "normala värld" bara är en fantasivärld så väljer jag att hellre leva i den där allt som jag tycker om finns. - Inne och cyklar

Det accelererar fort och jag funderar på om jag kanske ätit för mycket, men vet att jag bara ska slappna av och låta allt ha sin gång. Efter ytterligare en kvart spenderad på sängen har jag kraftiga hallucinationer. Jag ser ansikten på väggarna och inser att de alltid finns där, det är bara att jag är så jävla inrutad och upptagen med mitt "liv" som jag inte annars ser dem. - Emule

jag vet inte vad klockan är, vet inte riktigt vad som är upp och ned men känner konstnärens hand. 'den är inte min' tänker jag och känner mig lättad över att åtminstone inte vara den. jag är fortfarande fullkomligt megalomanisk i min inkluderande kognition. heideggers koncept dasein, zuhanden och vorhanden är fullkomligt dekonstruerade. hela in-der-welt-sein känns väldigt avlägset. gränsdragningar. uppenbarligen endast godtyckliga fantasier utan någon som helst giltighet om giltighet erövrats genom stasis. - Sancho Panza

I gudasfären finns inte tid och rum, jag är allt samtidigt och vet allting. I badrummet är det som vanligt med tid och rum förutom att det är lite skogigt och att jag är trippad. Jag växlar mellan världarna och utforskar skillnaderna. Efter ett tag inser jag att jag från gudasfären kan ändra saker i materien, i den "vanliga världen". Jag tittar på min vask, återvänder till gudasfären och bestämmer mig för att ändra vaskens form, så att den istället för runda kanter blir mer fyrkantig och skarp i formerna. Därefter tar jag mig tillbaka till badrummet och inser att vasken nu faktiskt är helt fyrkantig. Eftersom min existens är bortom tid och rum har jag makten att ändra allt hur jag vill. Jag är skaparen. När jag ändrar något så är det inte genom att omforma vasken, utan att göra så att det alltid har varit så. Efter min vilja skapas alla händelseförlopp som lett till att vasken nu är fyrkantig. När hyresvärden inredde badrummet valde han helt enkelt en fyrkantig vask istället för en oval/rund och alla gånger jag använt den har den nu varit fyrkantig. Den har aldrig varit rund. På samma sätt ändrar jag färgen på väggarna i badrummet. Istället för sandvita gör jag dem blåa. Då blir det som att de alltid varit blåa. Som att när jag valde färg i badrummet självklart skulle ha en blå färg på väggarna istället för sandvitt. Efter att ha ändrat något i den gudomliga sfären, återvänder till min fysiska form och inspekterar förändringen. Jag är Gud, sittandes på min tron... - Acropora

Hela mitt liv som jag lever det för tillfället kändes så plastigt och totalt konstruerat av egot för att lura mig själv till att tro att jag lever i harmoni, vilket jag verkligen inte alls gör.

Efter det här börjar jag sakta komma tillbaka till min kropp, jag har ett skönt pirr i kroppen och känner mig väldigt fnissig över att vara tillbaka (att leva). - Ink'd

5.1.6 Förvrängning av associationsförmåga och spatial/temporal uppfattning

Jag försöker minnas hur många svampar jag intagit, ingen aning. Jag försöker minnas när jag förtärt dem, ingen aning.

Jag greppar tag i min mobil för att kolla av tiden. Det tar någon minut innan jag hittar klockan på displayen, den säger "02.23", vad betyder det egentligen? Jag ler för mig själv. - Ekere

Under en stor del av sessionen så var min uppfattning om dimensioner och dylikt kraftigt påverkad. Sådant är förstås typiskt för meskalinkaktusar, men tidigare har jag t ex kunnat gå omkring utan att påverkas alltför mycket. Den här gången var det bitvis mycket svårt att gå, eftersom allt gungade, ändrade storlek och avstånd, "andades" och så vidare, oavsett hur jag rörde mig eller vred huvudet. När jag skulle hämta juice ur kylan så upplevde jag innandömet i kylan som enormt, med juicen ståendes långt bort och allt var upplyst av ett kallt, väldigt futuristiskt ljus (som jag i och för sig upplevde som genuint läckert). Det var ungefär här som jag utbrast för mig själv "Äh jag orkar inte reagera längre, allt är ju bara helt wacko" följt av ett långt fnittrande. - Angor

Vid det här laget känns det redan som jag har trippat i en evighet, men jag börjar så smått inse att det faktiskt bara har börjat

...

Efter jag har gjort detta ser jag upp mot kyrktornet där det sitter en stor klocka. Jag gläds åt det faktum att jag helt omöjligt kan avgöra vad det är för tid på dygnet, visarna rör sig bakåt och framåt i en evig ström, och jag står förundrat och stirrar rakt upp. - Rullen

Det var nu det otroliga började, allt var som kubism inne i stugan.

Avstånd verkade helt knas, och alla vinklar var väldigt skeva. Det finns ingen logik alls i det här huset tänkte jag. På detta viset med dessa vinklar ska det nog tamme tusan inte gå bygga nåt hus!

Min flickvän befann sig i andra sidan av rummet, och jag upplevde det som det var väldigt långt dit.

Inte kort där efter så skulle min tjej byta skiva, och hade i samband med det ut en av kablarna till förstärkaren till stereon.

Jag erbjöd mig att fixa felet - BAD MISTAKE![...] Du vet hur detta funkar, kom igen nu, röd i röd och svart i svart... Öh, röd i röd...

Min flickvän måste ha känt av min frustration, för hon bad mig sluta försöka, men jag var som besatt. Detta skulle jag fixa, jag visste ju att det var en lätt grej för mig! Mitt i allt säger min flickvän; vi har ju den andra lilla sereon vi kan lyssna på.Okay, sade jag. Nu kunde jag välja, fixa detta eller ta emot musik på annat vis.

jag valde det sistnämnda. *pheh* Vette sjutton här länge jag blivit där annars. Till på köpet var den nya spelaren mycket lättare att lyssna musik på. Hur svårt det nu kan vara - ompalompa

5.1.7 Den terapeutiska effekten

Tripparna anses allt som oftast ha en terapeutisk funktion. Oftast genom att psykonauten säger sig ha kommit till insikt om saker om sig själv och sitt liv, och blottlagt och bearbetat inre problem, men i ett fall uppger en person att hen fått en fysisk sjukdom botad.

Ytterligare en stund senare råkar jag ut för en våldsam hostattack. Jag hinner knappt tänka att kombinationen hosta plus San Pedro kanske inte är så lyckat - mycket riktigt kommer det upp lite. Jag blir dock närmast chockad när jag ser att det nästan enbart är genomskinligt slem som kommer upp; jag kan inte låta bli att tänka på Alien-filmerna när jag ser det. Hostattackerna fortsatte under kvällens gång, väldigt ofta i kombination med 'minikräkningar' som resulterade i en jävla massa slem. Aldrig under kvällen kände jag att jag kräktes på grund av att San Pedro gjorde mig illamående - istället hade jag en distinkt känsla av att min kropp höll på att renas. Ofta kände jag hur sjukdomen i mig hade spridit sina svarta "rötter" i min kropp och hur San Pedro försökte slita loss dem.

...

Men hur gick det då med allt det där med att host-kräkas upp slem? Tja, ärligt talat hade jag ganska ont i både bröstorg och strupen när jag väl somnade, även om det kändes lite bättre när jag vaknade upp. Däremot så skulle jag säga - och detta är en högst ovetenskaplig tillhöftning - att 80% av mina problem med slem i halsen och andningsproblem hade försvunnit. Nu, fem dagar senare, så har detta fortfarande hållit i sig och jag känner mig bättre rent fysiskt än jag har gjort på två månader. Slump? Råkade de till synes relativt verkningslösa mediciner jag hade tagit plötsligen kicka in just i samband med min tripp? Ärligt talat har jag ganska svårt att tro på det - jag kan inte annat än anta att San Pedro faktiskt är inblandad i mitt tillfrisknande och jag börjar att förstå varför den uppfattas som en helande växt. Exakt vad det hela kan bero på - ren suggestion, San Pedros anti-bakteriella egenskaper eller kanske en kombination - vet jag inte. Och jag vet inte om jag egentligen bryr mig om det. - Angor

Det var inte förrän dagen efter som jag kunde, till en viss del, applicera vad jag upplevt på mitt "liv". Det var minst sagt en fantastisk dag. Allting upplevdes med en enorm lätthet. Jag tillät mig själv att låta allting vara, så gott jag kunde. - Emule

Såhär i efterhand kan jag nu konstatera att denna min tredje LSD-tripp verkligen var värd varje sekund av evigheten. Den har hjälpt mig att öppna ögonen för varma känslor och för den storslagna naturen som omger oss. Under påverkan av denna drog känner jag mig harmonisk och förundrad, och den passar verkligen bra som hjälpreda för att utforska livets mysterier. Har upptäckt att musikval påverkar OEV oerhört mycket, och det är just det visuella skådespelet med öppna ögon som jag upplever starkast med denna psykedelia. - Rullen

Svampen hade tidigare visat mig ren, hundra procentig kärlek, och jag insåg att jag måste sträva efter att uppleva denna kärlek även i verkliga livet, inte bara när jag är påverkad. Jag fick budskapet ”tro inte att svampen är någon jävla tillflyktsort eller nåt ställe du åker till för att bara 'må bra'. Det är vad heroin är till för, och opiater är skit.” Svampen lät mig känna ångest också, för att visa att den har komplett makt över mig och inte behöver visa mig kärlek om den inte vill. Jag ska inte förvänta mig något av svampen, den är inte skyldig mig någonting och den tänker inte bli utnyttjad. Jag måste sluta vara så självvisk, sluta förvänta mig ALLT av alla utan att ge något tillbaka. - nagelbitarn

Jag inser nu i efterhand att det var problem/fel jag gör i vardagen som jag måste ändra för att må bra, men helt enkelt undvek, därför blev det obehagligt. Insikten om hur jag lever, vad min motivation grundas på känns oerhört nedstämmande, samtidigt som möjligheter öppnar sig för vem jag vill bli. ”Det svåra är ändå inte själva trippen, det svåra är att ta med sig insikten om vad som skapar lidande för en själv och hur man ska undvika det”. Hela mitt liv som jag lever det för tillfället kändes så plastigt och totalt konstruerat av eget för att lura mig själv till att tro att jag lever i harmoni, vilket jag verkligen inte alls gör. - Ink'd

5.2 Analys

5.2.1 Tripprapportens struktur

De flesta rapporterna är disponerade på ungefär samma sätt. De börjar med en utläggning över omständigheterna som förelåg vid trippen. I vilken miljö den företogs (ute eller inne, i hemmets lugna vrå eller på en stökig fest etc.), vilken sinnesstämning psykonauten befann sig i (glad, stressad, deprimerad, hungrig etc.), samt vilka förväntningar som fanns på trippen. Detta är vad som kallas ”set och setting”, och anses vara avgörande för vilken karaktär trippen kommer att få. Ofta anges även hur stor dos av den givna enteogenen som intagits, vilken tidpunkt den intogs vid, om den intagits på tom mage eller ej, samt (mer sällan) psykonautens kroppsvikt och kön.

Därefter beskrivs en sorts uppstartningsfas; när enteogenens effekter så sakteliga börjar göra sig kända. Detta kan ta sig uttryck i mildare hallucinationer i form av mönster som framträder där personen tittar, eller mer abstrakt i känslor av oförklarlig eufori, känslor av ångest och meningslöshet som inte går att skaka av sig, eller bara en allmän känsla av att något inte är som det brukar.

Nästa steg, när trippen börjat ”komma igång”, beskrivs egentligen inget övrigt än det som förekommer i den första fasen, men det skildras starkare, mer intensivt. Istället för mildare

synrubbingar uppfattas hela omgivningen pulsera, känslor av glädje förstoras till total, fullständig lycka, och oro resulterar i den mest fasansfulla skräck som kan föreställas. Synestesi, sammanblandning av olika sinnen som till exempel tar sig uttryck i att man "ser" ljud eller "känner" färger verkar vara vanligt förekommande. Skall denna fas sammanfattas med ett ord torde "överväldigande" fungera tämligen väl.

Den tredje fasen är den mest kaotiska. Här skildras paradoxala tankar, visioner, hur jagets gränser suddas ut. Psykonauten upplever känslor av enhet och samhörighet med människor och objekt, eller upplever sig uppgå i eller "smälta samman" med dessa. Förmågan till association försvinner eller förändras, och språk, moral och verkligheten i stort uppfattas som relativa. Här beskrivs möten med andliga entiteter. I denna fas upplever psykonauten ofta att hen saknar kontroll över händelseförloppet, att hen är i drogens "våld". I denna fas infaller också det som kallas "peaken", tripens stora kulmen. Om egodöd uppnås, är det i denna fas. I den fjärde fasen skildras hur medvetandet sakta återgår till det normala. Hallucinationerna ebbar ut, känslorna stormar inte längre lika kaotiskt, och verkligheten kopplar återigen sitt objektiverade grepp om psykonautens medvetande. Denna del i en tripprapport är ofta betydligt mindre deskriptiv än de tidigare; den skildrar ett tillstånd av inre reflektion, där personen försöker få grepp om och bearbeta det hen varit med om. Ofta redogörs det inte noggrannare än att personen har legat i sängen resten av kvällen, eller filosoferat över de insikter som slagit hen, utan att närmare gå in på dessa. Detta stadiet kallas för "afterglow". Rapporten avslutas ofta med en sammanfattning av de insikter som gjorts, och viktiga lärdomar som psykonauten kommer ta med sig från trippen.

5.2.2 Den mystiska erfarenheten och uppluckringen av egot

Psykonauternas redogörelser för sina upplevelser verkar till störst del på olika sätt kretsa kring "egot", och de olika graderna av upplösning av det. Egot förstås både som det som utgör den egna och den sociala identiteten, det som avskiljer det inre självet från den yttre världen, och upplevelsen av sig själv som subjekt i en värld av objekt. Egot anses dessutom vara av ondo, något falskt som hindrar människan från att se den djupare sanningen, mycket i linje med populära tolkningar av hinduisk och buddhistisk teologi. En psykonaut skriver "*Jag är alltid min egen skapare, allt jag känner tacksamhet mot har jag själv skapat, och allt jag lider av har jag också själv skapat.*" En annan nöjer sig med att kort och gott uttrycka det "*Frid uppnås när egot accepterar sig självt som den illusion det är*".

Att lösa upp egots struktur verkar därför vara psykonautens stora mål, i bästa fall för en stund helt utplåna denna och uppnå vad som kallar egodöd. Vissa personer, som då de inte eftersträvat total egodöd intagit en lägre dos enteogen substans, känner sig nödgade att motivera varför de inte tagit sin tripp ett steg längre, och intar en smått apologetisk hållning. "[...]även om inte egot försvann så mycket som jag hoppats på märkte jag att jag var av samma "själ", energi eller medvetande som allt annat." Det måste alltså understrykas att det går att ha en meningsfull upplevelse även med sin egostruktur relativt intakt.

Åtminstone fem av de teman jag urskiljt, enhet, fraktala hallucinationer, passivitet och acceptens, relativisering och förvrängd tids/rumsuppfattning kan underordnas upplösningen av egot. De är alla olika uttryck för hur jagets struktur undan för undan smälter bort. Att ett samband råder antyds bland annat av sättet som dessa teman ofta flyter ihop med varandra. "*I gudasfären finns inte tid och rum, jag är allt samtidigt och vet allting*" säger något om både en yttre enhetskänsla och förvrängning av tidsuppfattningen, men har placerats under kategorin *Relativisering*. Därifrån kommer även citatet

Den femte anteckningen lyder: "det kan bara vara på ett sätt" följt av "skumt, den meningen betyder ju precis samma sak som de andra" och jag inser att det aldrig kan finnas skiljelinjer mellan någonting. Allt är samma.

Men det skulle lika gärna kunna ha placerats under *Yttre enhet*. Under temat *Ego* återfinns

Minns att jag upprepar "nu dör jag, nu dör jag, nu dör jag". Samtidigt blir jag totalt mållös när jag inser att "jag kommer ju att leva för alltid... för jag är redan död.. och det har jag alltid varit..." Och upplösningen är ett faktum, inget finns kvar, allting finns kvar.

Här finns vi dock uttryck för dels *Förvrängning av temporal uppfattning*, men kanske allra tydligast *Inre Enhet*. Från temat *Passivitet och acceptens* finner vi följande två citat:

Svaret ter sig lika oklart som frågan jag precis ställt, jag har börjat tappa kontakten med "mig själv" på riktigt. Det är som om någon annan har tagit över min hjärna och jag kan bara snällt ligga och iakta kapningen.

Då börjar jag formulera tankar som "men vad är egentligen det där för något?" och insikterna från psilocybinet piskar till mig och svarar "du ska väl ge fan i vad det är för

något, du ska bara låta det vara, du behöver inte alls veta vad det är, det är det som är poängen”

Det första skulle även kunna föras in under *Ego*, och det andra kan även ses som ett uttryck för såväl *Språklig Relativisering* som *Förvrängning av associationsförmågan*. ”Förstår då att allting bara kan vara på ett sätt och det handlar bara om hur mycket man klarar av att acceptera det och flyta med. Motstånd är lidande. Motstånd är alltid lönlöst” skulle kunna syfta till *Passivitet och acceptens*, och i viss mån även *Ontologisk Relativisering*, men finns återgivet under *Språklig Relativisering*. Vad gäller *Fraktala Hallucinationer* skulle citatet

Min tanke var en fraktal. vanligt sinnestillstånd var ytters, de var rötterna från ett frö, det fröet var jag, men detta frö var i sin tur var en rot från ett annat frö, som i sin tur var rot till ett annat. Och hela det mänskliga kollektivet fanns representerat[...]

kunna tolkas som *Yttre Enhet*, medan ”*I takt med att musiken expanderar och blir med detaljrik, expanderar jag också, likaså mina hallucinationer*” kan knytas an till *Ego*. Detta korsrefererande skulle kunna pågå i all oändlighet, så jag väljer att stanna där, även om fler exempel säkert skulle kunna ges. Summa summarum av det hela är att inget, eller åtminstone få, citat verkar kunna placeras uteslutande under ett tema utan att citatet sönderdelas så pass att det förlorar möjligheten till att säga något. Jag tolkar detta som att de olika temana inte är särskilda från varandra, utan utgör en del av en helhet; egots upplösning.

Innan vi går vidare, så låt oss som, en illustration, föreställa oss att egots struktur är uppbyggt som ett nät, där de faktorer som tillsammans utgör egot representeras av nätets noder, vilka alla är sammanbundna med varandra. Att trycka på en nod kommer att sätta hela nätet i gungning, och skär man helt bort en nod kommer detta påverka i olika grad, där närliggande noder påverkas mer än de som ligger längre bort. Vissa punkter i nätet är mer utsatta än andra. De som ligger ytterst, i nätets periferi, löper större risk att möta påfrestningar och att brista, men påverkar inte nätets struktur särskilt radikalt. De inre liggande noderna riskerar inte att möta motstånd och påfrestningar på samma sätt, men skulle de brista äventyrar de även många av de yttre belägna noderna. Detta *web-of-belief*-tänk är en tämligen vanlig modell för hur verklighetsuppfattningen är uppbyggd.

Låt nu den grundläggande uppdelningen i subjekt-objekt representera nätets innersta centrum, och nätets periferi representeras av föreställningar om den empiriska världen. Denna tankemodell kan tjäna som en bra utgångspunkt att förstå egots upplösning från. Som kontrast till denna tankemodell skulle vi istället kunna tänka jaget som en lök, uppbyggd av en mängd

lager som ett efter ett skalas av. I den liknelsen missar vi dock hur de olika nivåerna av egostrukturen påverkar varandra; när det andra lagret skalas av är det femte fortfarande opåverkat, och när det andra lagret väl skalats bort finns det inga spår kvar av det. Liknelsen med ett nät bibehåller den dialektiska verkan de olika nivåerna ständigt har på varandra.

Förmåga till association samt spatial och temporal uppfattning kan ses som perifera i egostrukturen. Inte för att de på något sätt skulle vara oviktiga, utan därför att de utgör en sorts språngbräda till den empiriska världen, en länk som definierar relationen mellan subjektet och en värld av objekt. De utgör stommen i hur vi strukturerar upp den värld vi agerar i. De första dallringarna i egots nät sker när förvrängningar i detta yttre skikt börjar förekomma. Det börjar med lättare synrubbingar, som sedan tar sig uttryck i allvarliga perceptionella förvrängningar av rummet; det spatiala. Rummet framträder på konstiga sätt, i omöjliga vinklar där objekt och avstånd framstår som oproportionerligt stora eller små, i och med att egot får svårare att fast definiera sin egna relation till dessa. Den associativa förmågan rubbas även den i hur självet får svårare att relatera till omvärlden. Psykonauten *ompalompas* oförmåga att koppla ihop sin musikanläggning berodde, som jag tolkar det, på att han tappat uppfattningen om hur högtalarkablarna kunde relatera till varandra, därför att han inte kunde relatera högtalarkablarna till sig själv. Som hans beskrivning återger var det inte *informationen* om dessas relation han tappat, han är fullt medveten om att röd kabel skall gå i röd kontakt, utan istället associationen till hur denna information skall kunna tillämpas i det han åtar sig. Flera psykonauter säger sig inte kunna utläsa något meningsfullt av att kontrollera vad klockan är. "'02.23', vad betyder det egentligen? ". De kan inte associera klockslaget till en given tidlig position. Även detta tolkar jag som egots fallerande förmåga att relatera sig till världen, i de här fallet genom att förstå sin egen kontinuitiva karaktär. Istället för att jaget i nuet är en fortsättning på det förflutna jaget som rör sig mot ett framtida jag, existerar bara här och nu.

När egots sätt att förhålla sig till världen sätts i gungning påverkas även något annat, nämligen uppfattningarna om vad i denna värld som är verkligt och inte; psykonauten börjar relativisera verkligheten. När förmågan att relatera sitt själv till tidigare erfarenheter och sammanhang går förlorat, vad kan sägas om nuets giltighet? Har synrubbingarna som framträder alltid funnits där? Är energierna man plötsligt är medveten om alltid närvarande? När vad som hittills uppfattats som döda objekt uppvisar ett själsliv, är det något man inbillar sig, eller har man bara inte tittat efter ordentligt tidigare?

När associationsförmågan rubbas påverkar det givetvis språkuppfattningen. När kopplingen mellan ett begrepp och det begreppet refererar till inte blir självklar, framträder hela språket som relativt, som något godtyckligt. Då språket i sin tur är en hörnsten i egots sätt att strukturera upp verkligheten, i och med dess avgränsande och särskiljande karaktär, innebär det att egostrukturen ytterligare sätts i gungning.

Som jag nämnt är jagets upplösning tätt förknippat med ett mått av lidande. Detta lidande uppstår när psykonauten inte riktigt vill släppa taget om sitt ego, och försöker upprätthålla dess strukturer. Det är här som passivitet och acceptans kommer in i bilden. *”Då börjar jag formulera tankar som ”men vad är egentligen det där för något?” och insikterna från psilocybinet piskar till mig”* illustrerar hur en psykonaut försöker bygga upp sin förtvinande förståelseapparat, bara för att bli ”straffad” för det. Att uppleva sitt jag försvinna kan stundtals upplevas som otroligt skrämmande. *”[...]vet inte riktigt vad som är upp och ned men känner konstnärens hand. ’den är inte min’ tänker jag och känner mig lättad över att åtminstone inte vara den.”* Den enda trösten i denna tripp, helt bortom psykonautens kontroll, är kontakten med något som åtminstone inte är en del av denne, och genom detta upprätta en trygg gräns. Då trippen som sagt är okontrollerbar, och egot är i upplösning vare sig man själv vill det eller inte, syftar passivitet och acceptans till att finna sig i händelseförloppet. Endast genom att förhålla sig passiv, endast genom att acceptera sitt egos upplösning, och därmed symboliskt sin egen död, kan förlösning och frid vinnas. *”Jag kan för första gången pusta ut och bara vara, känslan av kärlek och att vara ett med nuet sköljer över mig.”*

Nu har vi nått tämligen djupt in i det nät som utgör egot, och gränserna mellan subjekt och yttre objekt börjar bli oklara, suddas ut. Att skiljelinjerna blir vagare tar sig ofta uttryck i en överväldigande känsla av enhet och samhörighet med ”allt det andra”. *”Samtidigt som min gemenskap och förståelse för allt levande ökar, blir det allt svårare att hålla isär vem jag är och vilka ’dem är’.”* I just detta fall gäller samhörigheten med ”allt levande”, men det kan också handla om en insikt i allmänna principer.

Den femte anteckningen lyder: ”det kan bara vara på ett sätt” följt av ”skumt, den meningen betyder ju precis samma sak som de andra” och jag inser att det aldrig kan finnas skiljelinjer mellan någonting. Allt är samma.

Förståelsen för världen börjar i sig röra sig från differentiering till att bli allt mer unifierande. Den unifierande principen beskrivs i vissa fall som ”Gud”. *”[...]kärnan av allt är Gud.*

Energien som omger och bygger upp allt, där är Gud, eller gudomligheten. Själva essensen för allt.” Den kan också beskrivas i termer om kärlek. ”[svampen] visade mig ådran med ren kärlek som flöt och pulserade genom hela universum. Det var den ultimata kraften.”

Begreppet ”kärlek” förekommer så pass ofta i tripprapporterna att jag övervägde att låta det utgöra ett eget tema. Istället väljer jag dock att låta det stå som ett av uttrycken som känslan av enhet tar sig. För att säkerställa detta samband gör jag en liten avstickare. Så som jag personligen förstår kärlek är den en känsla som växer ur empatin, och empati kan ses som den förmåga som låter oss sträcka oss utanför oss själva och uppnå förening, om än ofullständig, med andra. Att finna en enhetlig definition för kärlek verkar omöjligt, men Nationalencyklopedin (1993) skriver under rubriken *Kärlek som religiös grundkategori*:

[...]gränsöverskridande kärlek [anses] avgörande för mänsklighetens och individens räddning och växt.

[...]gränserna öppnas mot det totala kosmos, eventuellt uppfattat som vilande i en yttersta, gudomlig verklighet.

[...]kärlek syftar till universell gemenskap, frid och enhet – NE 1993: 9

Utifrån denna definition, som verkar likna den som beskrivs i tripprapporterna, kan vi se kärlek som underordnad enhetskänslan, och ett uttryck för den samma.

De fraktala hallucinationerna kan ses som en visuell representation av detta tema. Förvisso finns variationer på fraktaltemat som inte är hallucinatoriska utan mer av någon sorts identitetskaraktär där personen ser sig själv som en fraktal, men oftast handlar det om visuella mönster när fraktaler kommer på tal. Definitionen ”självlikformigt mönster” kanske inte skapar så mycket klarhet i vad som kan tänkas menas, och det kan vara svårt att illustrera fraktaler utan att använda bilder. Men liknelsen vid ett träd som delar sig i mindre grenar, vilka i sin tur delar sig i grenar som också delar sig i grenar kanske ger en aning om vad som menas. Trädets grenar hänger alla ihop med varandra, och det går inte att säga var den ena grenen slutar och den andra börjar. Det finns i dessa sorters mönster en sorts sammanhängande enhet, en enhet som psykonauten tycker sig se och ibland själv uppgå i.

Uppluckringen av egot behöver dock inte enbart ta sig uttryck i känslor av samhörighet och insikter om alla tings gemensamma natur. Det kan även resultera i upplevelsen att rent fysiskt tyna bort, eller smälta in i objekt. ”[...]av det jag minns bäst är det känslan av att smälta/upplösas eller känslan av att morphas in till objekten runt omkring mig.” Här har

upplösningen börjat gå väldigt långt. Det är inte längre fråga om att blott se någon sorts gemenskap med tingen; gränserna mellan subjekt och objekt börjar helt försvinna.

[...]mötet mellan tungan och golvet som förmedlas genom salivet etablerar ytterligare en gräns mellan mig och omgivningen[...] jag upplöses inte helt och hållet men inga försök att bibehålla några som helt gränser verkar tillföra något över huvudtaget.

När den egna tungans kontakt med golvet är det enda som påminner om ens egen individualitet finns ytterst få, vaga gränser kvar. Psykonauten närmar sig nu den introverta erfarenheten, och med det egots död. Jag skriver ”närmar” sig, därför att vissa beskrivningar av vad som verkar vara av den inre enhetskänslans slag även bär med sig spår av den yttre sorten. ”*Resten av trippen upplevde jag nästan som en pånyttfödelse, jag var helt tom[...] uppslukad av "nu", uppslukad av kärlek till varenda levande organism.*” Personen upplever dels en objektlös tomhet och ett tillstånd av tidlös evighet, samtidigt som hen är uppfylld av kärlek till objekt skilda från hen själv.

Allt jag tänker på försvinner, som om det aldrig funnits. Jag ser skal för skal försvinna och jag inser att jag närmar mig själen's centrum eller vad man nu vill kalla det. När det sista (för mig synbara) skalet skalas bort översköljs jag av ett starkt vitt ljus[...] Energin som omger och bygger upp allt, där är Gud, eller gudomligheten. Själva essensen för alltet.

Samma gäller det ovanstående citatet. Jaget beskrivs skalas bort tills inget längre finns kvar, men det går ändå att skönja spår av en bestående uppfattning om objekt, i det här fallet Guds sammanbindande kraft. En psykonaut beskriver det problematiska med att andas. ”(1) *det finns ingen kropp för inandningen att inträda i, (2) det finns inget 'yttre' från vilket ett andetag kan dra in luft ifrån, (3) det finns inget medium i form av luft.*” Gränserna är här mer eller mindre helt försvunna, likaså uppfattning om en värld över huvudet taget. Personen säger sig fortsätta andas, men bara ”för säkerhets skull”. Endast i ett fall når en psykonaut bortom till och med det, och beskriver vad som kan anses vara det totala utslocknandet av egot.

Minns att jag upprepar ”nu dör jag, nu dör jag, nu dör jag”. Samtidigt blir jag totalt mallös när jag inser att ”jag kommer ju att leva för alltid... för jag är redan död.. och det har jag alltid varit...” Och upplösningen är ett faktum, inget finns kvar, allting finns kvar.

Detta tycker jag kan tyda på att de inre och yttre enhetsupplevelserna inte är essentiellt skilda från varandra. De är båda uttryck för olika grader av samma fenomen; egots upplösning.

5.2.3 Den terapeutiska återuppbyggnaden av egot

Det enda temat som inte kan inordnas under egots upplösning är *Den terapeutiska effekten*. Detta tema infinner sig utom i enstaka undantagsfall så gott som alltid i slutet av en tripprapport, när enteogenens effekter börjat avta, många gånger när psykonauten helt nyktrat till. ”*Det var inte förrän dagen efter som jag kunde, till en viss del, applicera vad jag upplevt på mitt 'liv'.*” Den terapeutiska effekten kan förstås som produkten av att egot slås i spillror och sen bit för bit byggs upp igen, ungefär som att ta isär en bilmotor för att sätta ihop den bättre och grundligare än tidigare. Oavsett om effekten tar sig uttryck i insikter om livet eller ett förändrat mer känslomässigt förhållningssätt, verkar den dock så gott som alltid hänvisa tillbaka till teman som beskrivits under själva trippen. I fallet med insikter återkopplas det framför allt till passivitet och acceptens, samt yttre enhet och den kärlek som där infinner sig. Variationer på insikter om livet är till exempel ”*Jag måste sluta vara så självvisk, sluta förvänta mig ALLT av alla utan att ge något tillbaka*”, ”*Jag tillät mig själv att låta allting vara, så gott jag kunde*” och

Jag inser nu i efterhand att det var problem/fel jag gör i vardagen som jag måste ändra för att må bra, men helt enkelt undvek[...] Hela mitt liv som jag lever det för tillfället kändes så plastigt och totalt konstruerat av egot för att lura mig själv till att tro att jag lever i harmoni, vilket jag verkligen inte alls gör.

Ett exempel på ett förändrat känslomässigt förhållningssätt är ”*[LSD] har hjälpt mig att öppna ögonen för varma känslor och för den stor slagna naturen som omger oss.*” Denna sorts förändring går även den tillbaka på enhet och kärlek. ”*Resten av kvällen känner jag mig oerhört ödmjuk och tacksam*”. I bägge fallen verkar ödmjukhet spela en viktig roll. Eftersom den psykedeliska upplevelsen rör sig runt egots upplösning är det inte underligt att även upplevelsens terapeutiska effekt handlar om ett ”*ödmjukt, nedbantat ego*”.

5.2.4 Det utsägbara – var tog det vägen?

Det kan tyckas lite märkligt att en av de mest centrala egenskaper en mystisk upplevelse anses ha både av James, Stace och andra, utsägbarhet, är ett tema som över huvudtaget inte framträder i tripprapporterna från Magiska Molekyler. Om nu dessa redogörelser helt saknar

referenser till denna grundläggande kvalitet, kan man verkligen fortfarande kalla psykonauternas upplevelser för mystika?

Även om det inte utkristalliserat sig till ett eget tema, tycker jag mig dock se spår av denna utsägbarhet i tripprapporterna, även om den aldrig uttrycks explicit. Tydligast blir detta i de fall där psykonauten låtit ha med anteckningar som förts under trippen. Dessa anteckningar ter sig ofta totalt obegripliga. Exempel är ”*Katten kom in. han var dyngsur. Alltså var jag klar!*” Meningen antyder att det skulle föreligga något sorts logiskt samband mellan att katten var dyngsur och att skribenten är ”klar”, där det ena av nödvändighet ger det andra. Det låter givetvis som nonsens i våra öron. Andra exempel är:

Kvällens "stora" insikt eller nåt: It's pretty solid (piska mig korsfäst göra vad gfan du vill been there, done that). Just done try to stand on it...!Sug på den. Förklaringar is futile. Som allt annat typ. Kärlek vänner eller whatever. Hoj! - TheSeeker

Effekterna är i full gång. Känner mig väldigt samlad, dock lite hungrig. Läs all over the place. Hundra viljor, men allt är ok, så bra så bra. Min energi flödar Känns som om trippen varierar mellan psykisk och fysisk, det man kanske skulle kallat “peaks” är psykiska. Hurdan energi man får varierar över tid, över musik, över sensuella stimuli. Luktade på te innan... Ni förstår. - Lennybarfighter

Nej. Vi förstår faktiskt inte alls. För en nykter, opåverkad läsare ter sig dylika passager som obegripliga, absurda och osammanhängande. Den som söker språklig mening genom att leta efter underliggande logiska strukturer kommer slita sitt hår och avfärda det som totalt tömt på mening.

Men i och med att dessa personer faktiskt har brytt sig om att dela med sig av dessa till synes kaotiska tankegångar, så bör vi kunna anta att de faktiskt velat säga något med dessa. De har ansett att deras anteckningar från trippen förmår utsäga något som inte riktigt kan fångas endast av deras i nyktert tillstånd skrivna, mer reflekterande rapport. Dessa passager kan alltså inte *sakna* mening; meningen går bara inte att förmedla. Den är, med andra ord, utsägbar. Så, om nu det utsägbara i allra högsta grad är en kvalitet som finns närvarande i psykonauternas upplevelser, varför redogör de inte närmare för det så som andra mystiker gjort? Svaret tror jag helt enkelt ligga i att man skriver för helt olika mottagare. Traditionella mystiker har skrivit för en publik som nödvändigtvis inte behöver ha haft tillstymmelsen till en aning om vad de varit med om. De har försökt redogöra för en erfarenhet som läsarna förmodligen själva har haft, och när orden, hur de än vridit och vänt på dem inte räckt till för

att beskriva detta ofattbara, har de behövt understryka att deras berättelser inte räcker till för att förstå, och att upplevelsen i slutändan är utsägbär.

Magiska Molekylers psykonauter däremot, skriver till en tänkt läsarskara som redan har insikt i vad en psykedelisk tripp innebär. Deras läsare förutsätts själva redan ha "varit där", och själva inse språkets otillräcklighet i att beskriva det som erfars. Därför behöver dessa skribenter inte understryka hur stor del av upplevelsen som inte kan kläs i ord, och det har gjort att jag heller inte presenterat detta som ett tema i sig.

5.2.5 Skillnader och likheter med traditionella mystika tillstånd

Hur överensstämmer ovanstående analys av droginducerade mystika tillstånd med de analyser av traditionella mystika tillstånd som utlagts av James, Stace och Pahnke och redogjorts för tidigare i denna uppsats? Överlag finns många likheter, men det går även att se vissa skillnader.

Stace urskiljde två typer av mystika erfarenheter; introvert och extrovert. Dessa erfarenheters karaktär motsvaras mer eller mindre helt av det som här kallas känsla av inre- respektive yttre enhet. I det material som här framlagts framträder dock dessa två inte som skilda typer. En psykonaut kan uppleva båda typerna av enhet under samma tripp. Enhet av det yttre slaget beskrivs oftare än enhet av det inre, och enhet av det inre slaget inträder framför allt vid högre doser av den drog psykonauten valt. Dessutom verkar den inre enheten oftast inträffa sent i trippen, under den kaotiska delen, medan yttre enhet många gånger beskrivs tidigt i rapporterna. Detta kan tyda på att Stace har rätt i sitt antagande att både introvert och extrovert erfarenhet är former av egouppösning, men att den introverta är mer fullständig. Total transcendens av tid och rum till evighet och oändlighet, Staces andra kategori, skildras även det, men det är även där en fråga om gradskillnad. Den totala transcendensen infaller ofta senare i trippen, medan det i de tidigare stadierna istället talas om förvrängningar i uppfattningen om tid och rum.

Stace menar att den mystika erfarenheten tillskrivs objektivitet och realitet (Stace 1960: 131-132), och detta motsvaras av det jag kallar relativisering, vilket kan tyckas paradoxalt vid första anblick. Relativiseringen innebär förvisso att psykonauten förhåller sig relativ till vad sanning och kunskap om det sanna är, men det innebär i sin tur att trippen, även om den inte hålls för en absolut sanning, åtminstone blir lika sann som den vardagliga tillvaron. Flera psykonauter beskriver till exempel hur mönstren som träder fram inte är hallucinationer utan alltid funnits där; av kan bara inte se dem i vanliga fall. I fallet med flodhästtrollet anser

psykonauten till och med att den vardagliga världen är mindre sann, men ändå trevligare att vara i. De insikter som psykonauten får om tillvaron tillskrivs definitivt objektivitet, vilket utgör den terapeutiska effekten. Insikterna tas med ut i livet efter trippen, och psykonauten åtminstone försöker leva efter dem. Detta har även motsvarighet i James noetiska kvalitet. Känslan av vördnad och förundran Stace talar om (Stace 1960: 131-132) återfinns möjligtvis i den tacksamhet inför världen vissa psykonauter ger uttryck för, men är inget självklart tema i en tripprapport. Känslan av frid och harmoni är inte heller det en självklarhet. För Stace är det ett kriterium, men för psykonauten är det snarare en följd av att kunna acceptera och hålla sig passiv. Jag kan tänka mig att om mystiska tillstånd överlag i grund och botten är upplösandet av egot, vilket förutsätter passivitet då egot per definition är en agent, kommer den traditionella mystikern som inte kan hålla sig passiv och accepterande inte nå särskilt långt i den mystiska erfarenheten, och inte heller uppnå frid och harmoni. Psykonauten når det mystiska tillståndet oavsett sitt rådande sinnelag. Detta skiljer även den passivitet som jag pratar om från den James pratar om (James 1902: 381); i James fall är försakande av kontroll en nödvändig faktor för att kunna erfara det mystiska, i psykonautens fall är det snarare ett sätt att förlösas ur ångest som uppstår när kontroll försöker upprätthållas.

Outsägbarhet, som både James och Stace talar om, finns, som redan diskuterats, i implicit form, snarare än explicit. Det är möjligt att så även är fallet med paradoxikalitet, som nämns ytterst sparsamt i tripprapporterna. Psykonauternas tal om att allt är ett och att inga gränser kan dras skulle möjligen kunna gömma paradoxer som inte uttalas då de redan har lösts av en intuitiv, unifierande förståelse av världen. Stace för faktiskt en diskussion kring att den mystiska erfarenhetens outsägbarhet beror just på dess paradoxala kvalitet. När mystikern skall beskriva sin upplevelse finner hen det sant att säga "*Det är x*". Men sedan finner hen det lika sant är säga "*Det är inte-x*". När mystikern ser att dessa två uttalanden står i en direkt logisk motsättning till varandra, drar denna slutsatsen att språket inte räcker för att beskriva erfarenheten; den anses outsägbar. Men, menar Stace, det skulle istället kunna vara så att bägge dessa uttalanden tillsammans på ett tillfredsställande sätt fångar upplevelsens karaktär; nämligen den av paradoxikalitet och överskridandet av logiken. Detta är dock något som mystikern i sitt nyktra tillstånd har svårt att acceptera, och benämner istället erfarenheten som outsägbar (Stace 1960: 305-306).

Jag ställer mig något tveksam ifall detta kan sägas om psykonauternas erfarenheter. Det må hända att de helt enkelt klär om tripparnas paradoxikala kvaliteter i andra ord. Stace bygger dock mycket på sitt resonemang på att mystikern i sitt mystiska tillstånd inte är i stånd att tala

eller skriva, utan bara upplever. Psykonauten kan bevisligen både prata och skriva ned sina tankar. De anteckningar som finns från trippar är som vi sett förvisso mer eller mindre obegripliga, men ger knappast uttryck för paradoxikalitet. Materialet är förvisso på tok för litet för att kunna dra några egentliga slutsatser ifrån, men det kan peka mot att Stace på denna punkt har misstagit sig.

När James talar om den mystiska erfarenhetens förgänglighet verkar han syfta på hur kortlivad den är. Detta är givetvis något som över huvud taget inte stämmer in på den droginducerade mystiska erfarenheten, tvärt om. Erfarenheten varar tills drogens effekter avtagit, ibland så länge som arton timmar. Möjligtvis är det därför psykonautens erfarenhet uppvisar större bredd än den traditionella mystikerns vad gäller introvert och extrovert erfarenhet; psykonautens tripp är längre och mer utsträckt. Den traditionella mystikern kan drabbas plötsligt och intensivt av erfarenheten, medan psykonautens byggs upp stegvis under en längre period, som tillåter psykonauten att observera händelseförloppet på ett annat sätt. Det Pahnke menar med förgänglighet verkar istället korrelera med det jag kallar ontologisk relativisering; världens existens är inte absolut och objektiv, utan relativ och subjektiv. Pahnkes sista punkt, ”*Bestående positiva förändringar i attityd och beteende*”, ”*mer känslighet för och kärlek till andra*” och ”*en ny rikare uppskattning av livet och dess mening*,” (Wulff 1993: 169) kommer väl till uttryck i den terapeutiska effekten.

6 Sammanfattande diskussion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka vad enteogena droger kan bidra med när de används i ett religiöst eller andligt syfte, genom att analysera redogörelser över droginducerade mystiska tillstånd skrivna av svenska psykonauter. Då antalet redogörelser var lågt, och alla dessutom hämtats från ett, svenskt, internetforum, kan resultatet inte anses vara representativt för några andra än just dessa skribenter, men förhoppningsvis kan ändå en viss utökad förståelse vinnas genom min studie.

Utgångspunkten var att alla mystiska erfarenheter i grunden är desamma, och att de skildras olika beror på att erfarenheten tolkas utifrån den enskilda mystikerns förståelseramar, vilka är kulturellt betingade, i enlighet med common core-tesen.

I de tripprapporter som utgjorde grunden för analysen kunde sju teman urskiljas; *ego och egodöd*, yttre och inre upplevelse av *enhet*, *fraktala hallucinationer*, *passivitet och acceptens*, *relativisering* av språklig, epistemologisk och ontologisk karaktär, *förvrängning* av associationsfrågan och den spatial/temporal uppfattningen, samt en *terapeutisk effekt*. Dessa

teman fanns dock inte kunna förstås separata, utan varje tema fick sin mening utifrån de andra. Temat *ego och egodöd* fanns vara det överordnade tema som fem av de övriga kunde sägas konvergera mot och inordnas under. De tolkades alla utgöra en del av egodöden, vilken i sin tur sågs som själva essensen av den droginducerade, mystiska upplevelsen. Det enda temat som inte kunde inordnas direkt under *ego och egodöd, den terapeutiska effekten*, visade sig istället knyta an till teman som uppkommit tidigare under trippen; framför allt *passivitet och acceptens* och *enhet* av det yttre slaget, men givetvis även till *ego och egodöd*.

Generellt uppvisade tripprapporterna tämligen stora likheter med de försök att definiera traditionella mystiska erfarenheter som gjorts av James, Stace och Pahnke, men några variationer förekom. De avvikelser som förekom kan till viss del förklaras med att psykonauterna skriver för en läsarkrets som anses redan ha förståelse för det tillstånd som redogörs för, och vissa fenomen, såsom utsägbarhet, lämnas därhän därför att mottagaren tas för givet att känna till detta. Andra fenomen, såsom frid och harmoni, förstås som en följd av att kunna hålla sig passiv. Detta förhållningssätt är för den traditionella mystikern en nödvändighet för att över huvud taget kunna uppnå det mystiska tillståndet; i psykonautens fall är det endast nödvändigt för att få en positiv upplevelse.

Då samma psykonauter kunde skildra upplevelser som påminde om både introvert och extrovert mystik erfarenhet, samt hybridtillstånd av dessa, anser jag att dessa två erfarenheter inte kan sägas vara av olika karaktär, utan snarare utgöra gradskillnader i upplösningen av ego. Uppsatsen kan således i viss mån sägas bekräfta släktskapet mellan dessa två former av mystiska erfarenheter, något som hittills inte kunnat besvaras genom studier av traditionella former av mysticism (såsom Chen et al försökt).

Överlag tycker jag att common core-tesen har varit en fruktbar utgångspunkt för analyser av droginducerade mystiska tillstånd. Tripprapporter av det här slaget torde vara ytterst svåra att förstå utifrån en konstruktivistisk teori; psykonauter har inte någon mystik tradition att ansluta sig till och konstruera sina erfarenheter utifrån. Förvisso kan väl internetgemenskapen i sig ses som en sorts subkultur, och genom den skapas i viss mån gemensamma referensramar och förväntningar på de droger som används. Frågan är dock ifall en så löst sammansatt gemenskap verkligen är tillräckligt för att konstituera mystiska erfarenheter. I mina ögon ter detta sig osannolikt.

Mitt arbete bygger i grunden på tolkning, och det gör att det jag kommit fram till aldrig kan sägas vara slutgiltigt. Förståelsen av en text (och allt annat också för den delen) grundar sig i subjektets förförståelse, och den är för alla människor stadd i ständig förändring. Det är därför

inte säkert att en annan person som analyserar samma källmaterial som jag gjort skulle komma fram till samma slutsats. Det är inte ens säkert att jag själv skulle komma fram till samma slutsats om jag istället skulle ha utfört analysen två år in i framtiden, eller ens en vecka för den delen. Men även om mitt arbete inte kan tillskrivas slutgiltighet, anser jag inte att det saknar relevans, ty att förstå är alltid att förstå annorlunda. Jag presenterar i denna uppsats en förståelse som är just något annorlunda än andra verk som berör ämnet, och trots att det jag gjort inte kan sägas vara bättre än den övriga kunskapsmassan, så kan min något annorlunda förståelse endast bidra med att vidga och nyansera den allmänna förståelsen av saken.

Som sagt är det möjligt för andra läsare att komma fram till andra slutsatser, och det är möjligt att någon redan under sin läsning av denna uppsats kunnat urskilja teman som avviker från mina, eller göra alternativa analyser. Ett möjligt tema att lägga till de jag urskiljde är *kärlek*, om vilket det talas om i flera av tripprapporterna, men jag valde här att istället likställa det helt med yttre enhet. Ett till möjligt tema, som jag heller inte nämnde i analysen, skulle kunna vara *självdeifikation*, det vill säga att vissa psykonauter stundtals verkar uppfatta sig som Gud. Även detta valde jag att bortse från då utsagorna om detta var relativt få, och att jag inte såg någon fruktbar möjlighet att knyta det till varken min analys eller teorierna jag utgick från. Det utesluter inte att någon annan skulle kunna finna detta spår meningsfullt.

6.1 Förslag på vidare forskning

Förhållandet mellan egodöden och det mystiska tillståndet har antytts av andra än jag, och förtjänar att undersökas närmare. Jag har tolkat hela den mystiska erfarenheten som en upplösning av egot, men studier som använder sig av ett betydligt bredare material än mitt behöver utföras för att kunna säga något mer säkert om saken.

Även den terapeutiska effekten är så pass central för psykonauter, och har så stort potentiellt nyttovärde, att även den förtjänar närmare uppmärksamhet, inte minst det förhållande mellan den och det som erfars under trippens gång som jag pekat på.

När jag letat material till denna uppsats har jag dessutom påträffat ytterligare två teman i redogörelser för drogrelaterade mystiska upplevelser, vilka tyvärr var vagt eller inte alls representerade i det slutgiltiga urvalet. De två jag tänker på är *telepati* och *ufomöten*. *Telepati* förekommer förvånande ofta när psykedeliska droger tas i grupp. Mitt urval har framför allt varit tripprapporter skrivna av ensamma psykonauter. Hur telepati skildras, och vad det skulle kunna bero på, är ytterst intressant och värt att undersöka vidare. Mystika

erfarenheter i grupp överlag är i sig ett förbiset område, då de flesta former av traditionell mysticism har utövats i ensamhet.

Vad gäller *ufomöten* kan det tyckas som ett rätt så trivialt och banalt tema. När redogörelser innehåller möten med gudar, att själv bli en gud och visioner om att resa genom rymden kan man fråga sig vad det är som är så speciellt med att se ett flygande tefat. Sättet ufo mötena beskrivs på skiljer sig dock från andra visioner och hallucinationer. Även om psykonauten tillskriver sina erfarenheter och de entiteter som hen stöter på realitet, så är det alltid en relativ realitet. Psykonauten verkar alltid vara medveten om att även om det som sker är äkta, är det endast äkta i till exempel "svampvärlden", och inte den vardag hen delar med alla andra människor. Ufo mötena däremot beskrivs som verkliga på samma sätt som personens hus, eller personens katt. De upplevs inte som representationer av inre tillstånd, eller något som enteogenen vill visa, utan som fysiska, närvarande objekt. Attityden till dem verkar ofta vara ambivalent; psykonauten vill egentligen inte kännas vid någon sorts ufotro, men är samtidigt ovillig att avfärda mötet som en hallucination. Vad kan så detta tämligen särstående fenomen bero på? Varför upplevs det annorlunda än andra visioner? Kan ufot ses som en mänsklig arketyper? Dessa frågor är inget som lätt låter sig besvaras, och utgör ett tänkbart framtida forskningsområde.

7 Litteraturlista

Akers, Brian P.; Ruiz, Juan F.; Piper, Alan; Ruck, Carl A. P. 2011 - *A Prehistoric Mural in Spain Depicting Neurotropic Psilocybe Mushrooms?* Economic Botany, 65(2), pp. 121–128.

Chen, Zhuo; Hood, Ralph; Qi, Wen; Watson, P.J. 2011 - *Common Core Thesis and Qualitative and Quantitative Analysis of Mysticism in Chinese Buddhist Monks and Nuns.* Journal for the Scientific Study of Religion, Vol 50, No. 4, pp. 654 – 670.

Davey, Zoe; Schifano, Fabrizio; Corazza, Ornella; Deluca Paolo. 2012 - *e-Psychonauts: Conducting research in online drug forum communities.* Journal of Mental Health 21(4): 386–394.

Freud, Siegmund. 1900/1984 – *Drömtydning*, Bonnier Fakta Bokförlag AB.

Hood, Ralph W.; Ghorbani, Nima; Watson, P. J.; Ghramaleki, Ahad Framarz; Bing, Mark N.; Davison, H Kristl; Morris, Ronald J.; Williamsson, Paul W. 2001 - *Dimensions of the Mysticism Scale: Confirming the Three-Factor Structure in the United States and Iran.* Journal for the Scientific Study of Religion, Vol. 40, No. 4 (Dec., 2001), pp. 691-705

James, William. 1902/1919 - *Varieties of Religious Experience.* Longmans, Green, and CO.

Kaplan, Reid W. 1975 - *The Sacred Mushroom in Scandinavia.* Man, New Series, Vol. 10, No. 1 p 72-79.

Kjellgren, Anette; Soussan, Christophe. 2011 - *Heaven and Hell—A Phenomenological Study of Recreational Use of 4-HO-MET in Sweden.* Journal of Psychoactive Drugs, 43:3, 211-219

Leary, Timothy; Litwin, Georg H.; Metzner, Ralph. 1963 - *Reactions to psilocybin administered in a supportive environment.* The Journal of nervous and mental disease, 137:12. p 561-573.

Leary, Timothy. 1968/1995 – *High Priest.* Ronin Publishing Inc.

Lindfors Viklund, Maja. 2001 – *Exotismer, romanticismer och vanliga överdrifter – Mönster och metaforer i svensk droglang*. Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning. Göteborgs Universitet.

Metzner, Ralph. 1998 - *Hallucinogenic Drugs and Plants in Psychotherapy and Shamanism*. *Journal of Psychoactive Drugs*, 30:4. p 333-341

Móro, Levente; Simon, Katalin; Bárd, Imre; Rácz, József. 2011 -*Voice of the Psychonauts: Coping, Life Purpose, and Spirituality in Psychedelic Drug Users*. *Journal of Psychoactive Drugs*, 43:3, p 188-198.

Nationalencyklopedin. 1993. Band 12, Bokförlaget Bra Böcker AB, Höganäs

Rosenfeldt, Albert. 1967 - *Speed Kills – Drugs That Even Scare Hippies*. *Life*; p81-83. Oct

Ruck, Carl A.P; Bigwood, Jeremy; Staples, Danny; Ott, Jonathan, Wasson, R. Gordon. 1979 – *Entheogens*. *Journal of Psychedelic Drugs* 11 (1–2): p 145–146.

Samorini, G. 1992 - *The oldest representations of hallucinogenic mushrooms in the world (Sahara Desert, 9000–7000 B.P.)*. *Integration* 2(3): p 69–78. Hämtad från http://web.archive.org/web/20060116072407/http://www.samorini.net/doc/sam/sah_int.htm 7/12 2012

Schultes, Richard Evans; Hoffman, Albert; Rätsch, Christian. 1998 – *Plants of the Gods - Their Sacred, Healing and Hallucinogenic Powers*. Healing Arts Press. Rochester, Vermont.

Stace, Walter Terence. 1960 – *Mysticism and Philosophy*. Hämtad från <http://wudhi.com/mysticism/ws/index.htm> 7/12 2012

Wasson, R. Gordon; Kramrisch, Stella; Ott, Jonathan; Ruck, Carl A. P. 1986 – *Persephone's Quest*. Yale University Press.

Watts, Alan. 1968 - *Psychedelics and Religious Experience*. California Law Review; Jan, Vol. 56 Issue 1, p74, 12p.

Wesson, Donald R. 2011 - *Psychedelic Drugs, Hippie Counterculture, Speed and Phénobarbital Treatment of Sedative-Hypnotic Dependence: A Journey to the Haight Ashbury in the Sixties*. Journal of Psychoactive Drugs, 43 (2): 153-164.

Wulff, David M. 1993 – *Religionspsykologi 1*. Studentlitteratur Lund.

Alla citat ur tripprapporterna är hämtade från Magiska Molekyler,
<http://www.magiskamolekyler.org> 7/12 2012